Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашаrlкхета!

СЕРЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ● ЕРА, 23 АВГУСТ, 1979 ШУ ● № 161 (6076). ● Мах 2 кепиг.

«Идеологически, политико - кхетама болх дlахо тоабарах» болча КПСС ЦК сонам тlа белгалдаькхад парте беча кхетама балха керттера декхар нравственно вlаьхий, массе оагlонгахьара деrlавена, революце гlулакха боарам боацаш мутlахьа вола саг хьалкхевелга да, аьнна. «Вахаре денаьера поцин хилар, дош гlуланхаца чlоагlделга хlара деннаря норма а йолаш, общественни декхар санхетаме кхоачашдар санна сага сий айдеш кхы цхьаьнха хlама дац. Цу тайпара поанди хьаелга — нравственни кхетам балера декхар», — аьнад КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева.

Малав вай республике Хаджиев Шамсуддина, Ведерников Николай Ивановича цlераш ца йовзаш. Тайп-тайпара я цар балха профессеш, эрсаш я вахара кхелаш а, бакъда цхьатарра дола дукха хlамаш доах царех. Балха гlулакх, общественни декхар кхоачашдара дукхача хана дена шоаш ца кхобеш хьабоагlача цар наькхош тlа леп «Марсен Жlовнен» дошо седкъаш. Царех хlаране, шоаш хьехамчаш хилара тарра, хьехар а новкъостел я лоаттадеш хьаьналча къахьегама новкъа баьхаб итташ бола кагирхой. Балха тlа даим кердадар лохаш, хаддаза общественни вахара юкъмоттиге хулаш оамал я цар.

САГА НРАВСТВЕННИ КХЕТАМ БАЛАР

Цу тайпара шоай заманхой дикагlа йолча оамалех бизза бола болхлой хьабераш эггара хьалха къахьегама коллективаш я. Вай республике кlезига яц къахьегамхошта массе оагlонгахьара деrlаахаря доагlаш дола хьалаш хьадаь йола предприятеш, организацеш, учрежденеш. Цар шерра деrlакхувл вай мехка хьакула пайдане боламаш, хlаьта шоаш а дlайолаш маьхера инициативаш.

Царех я ер пятилетка дlайолалуш «Хlара балха денна — дикала Знак!» яхача девизагlа вай республике яхь йоаржаль СССР 50 шу дизара цlи лелаю Грозненски химически завода коллектив, хlаьта ишттa Гl. Ахриева цlерагlа «Электроинструмент» Октябрьски революце орден лелаю «Красный молот» заводий Старогрозненски УБР, Шелковской района «Коминтерн» колхоза коллективаш. Цар боагlача тайпара белгалбоах шоашкара хьокхам гойташ къахьегараш, харцваьннар ханнахьа юхатох, юкъара декхарцара хlаране бехктоккам айбара тlадерзадаь тайп-тайпара гlуланхаш чакхдовх, хlаьта керттердар, наха леррттlа болх бе, салаlа, баха хьалаш хилийтара терко ю.

Гlулакх иштта оттадича мара вlаштlехьдаргдац коллективера нах дог-цlена, вlаши гlо деш, хьалхарча метте общественни декхараш уттадеш, ма дарра аьлча коллективизма уйла йолаш хьалкхебе.

Моллагlча коллективе латташ дола хьал эггара хьалха цун кулгалхоех доахкача динача е воча гlулакхех тийша хул. Вай парте къаьстта бокхача бехктокхама кlала лоаттабу коммунисташ бола кулгалхой. КПСС XXV съездо белгалдаьккха ма хиллара хlанзара кулгалхо хила веза партийность гlулакх кlоарта довзарца, дисциплина йолаш хилар инициативацен гlулакх творчески кхоачашде харцен органически вlаши дувза ховш. Ше моллагlча участке вале а хlама экономически пайдане хиларах кхоачам баь ца lеш цун социальни хьисап де ховш, наха кхачунга ладувгlаш, цар хьашташи дlадехараши кхоачашдара оарцагlвоалаш, дош гlулакхаца чlоагlдеш хила веза из.

Тlаккха фу ала йиш я дукха ха йоаццаш шоашта карарча нахагара хаддаза кхааш дехарах уголовни бехктокхаме ээча моттигерча промышленноста министра заместителах В. Д. Асуевах, респотребсоюза отдела начальниках А. М. Баштаевах. Вай лакхе йийца принципаш царна хезаяц е йовзац ала йиш яц, бакъда уж царна гаьна-м хиннаб. Тlаккха фу кхетам, хьонхам эца мегаргба цу тайпарча кулгалхошкара?! Цар-м моллагlча сага дог а уйла а йохаерг ма йий шоашта цох кlезиг-дукха а пайда боалаш хилча.

Вайна халахете а, цхьайолча коллективашка геттара эсала латт нравственни кхетам балара гlулакх. Из эггара хьалха ала доагlа торговле, общественни кхачан, наха гlулакх деча сфера, транспорта, бувзама, жилищно-коммунальни боахама цхьайолча организацеех. Цар цхьаццабола болхлой наха гlулакх дара а ца боагlаш алхха шоашта болча аттоива цига къахьега баьхнача санна хьува. Цудухьа цига наст-наста нийслу совлен маьхаш доахаш, гlулакх сихен дикен кхоачашдара сагота боацаш, нахаца тlоъжа болаш, аморальни гlулакхаш гучадувлийташ йола моттигаш.

Нравственни дукха башхалонаш йолаш да социалистически вахара хьисап. Цун ларде укх советски вах шоай Даьхен бизза бола патриоташ хилар, уж революционни, тlема, къахьегама сийлен традицешта, социалистически интернационализма идеяшта тешаме хилар. Тlаккха цу дерригнеца тарлургйолаш яц империализмана тlехьа болча доазол дехьарча вай моастагlаша кхайкаю идеологи, ваг-наггахьа вайцига гучадувла дlаяхача заман ширдаьнна гlулакхаш, къамаш вlаши гарга а ца увзаш, царна юкъе юкъ ехка гlертилга, общества хьалхашкара декхараш диц а далийте, фувнагlа-моллагlа даь а lаьдала чотагlа агта ваха гlертилга, совлен ахча даккхара хlамаш юхайохкилга, кхааш ийделга, тlехдаька корта бохабу малараш мелилга, ма дарра аьлча зуламе вахар леладелга.

Партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша нах бакъахьарча тайпара хьалхебара шоаш беча балха тlа дукхагlа пайда ийбе беза общественна хетарех, коллективан юкъарча собранеех, новкъостий судех, граждании сходех, идеологически дешаех йолча хlара вlамигача а йоккхача мероприятеех. Уж шоаш деча хана социализмана карагlдаьнараш, Советски вахара хьисапа башхалонаш кlаьгга дlайовзийтанза яргьяц наха.

ШЕРАГlА ЙОАРЖАЕ В. И. ЛЕНИН ВАЬ 110 ШУ ДИЗАРА ХЕТАЯЬ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ!

1980 ШЕРА ЧОТАХ

«Тlехьабусараш боацаш бе болх» яхача девизагlа къахьегача Горячеводски бурув тохара болхий управлене бурувдеттараша къаьстта дика производственни хьокхамаш доах пятилетка дикълагlча шера. Цхьаккха бутт дlабахийта бац цар пачхьалкхен плани тlаийца социалистически декхараши дика тlехкхоачаш ца деш. Цудухьа ер шу доладелча дензэ плавал совгlа 1200 метр гаргга бурув техад лаьттам чекаш техкараш. Дукха хlама ца эшшаш хlанзлехьа бурув тохара бархl бетта задани кхоачашъяьй цар. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 9,7 процент тlехкхоачаш а еш, из лакхъяра чотах техад плацал совгlа мел теха бурув. Химически реагенташ, электроэнерги, кхьйола материалаш кхоярах, бурув тохара сухал лакаьярах, бурув деттача ostех бизза пайда ийбарах духхьала дlабоахача ворхl бетта плацал совгlа бурувдеттараша пачхьалкхена 161 эзар сом пайда баьб. Шоай къахьегама толамаш тlа тlа тоадеш накъабоагlа уж мехкдаьттан газовни промышленноста Еррпгеооаш деша.

В. И. Ленин ваь 110 шу дузача денга пхе шера план кхоачашъяра яьржача яхье хаддаза хьалха а латташ, хlанзлехьа пятилетка хьалхарча диъ шера план толамца кхоачаши тlехкхоачаши яь ворхl бригада я бурув тохара болхий управлене. Царна юкъе а хьалха латт бурув тохара диъ шера план хlанзлехьа 122,3 процент кхоачашъяьча Мадаев Султана кулгалдеча № 83 йолча буровой коллектив. Хьанаре кхьа а хьегаш иштта диъ шера план 112,6 процент кхоачашъяьй Б. А. Нефедов керте латтача № 115 йолча буровой коллективо, хlаьта 107,3 процент пачхьалкхен план кхоачашъяьй А. И. Лопухова кулгалдеча № 84 йолча буровой лаьттан чекаш техкараша. Шоаш тlаийца доккхий социалистически декхараш дизза кхоачаш а деш, хlанз тlадоагlача шера чотах къахьега йолаенна Шибаев Майрбик, Довбенко Александр, Попов Владимир Ивановиц керте латтача буровой коллективаш.

Б. ДОТИАРЗИЕВ.

Шоаш тlаийта декхараш тlехкхоачашдеш ба укх шера «Октябрьнефть» НГДУ мехкдаьттен гази йоахача цхьоалагlча цехера мастера С. С. Абдулаева кулгалдеча бригадера мехкдаьттахой. Шера тlаийца декхарех плацал совгlа 67 тони мехкдаьтта даккха дезаш хиннача, ворхl бетта задалел совгlа цар даьккхад 54 тони мехкдаьтта. Скважинех пайда эцара коэффициент планагlа 0.953 хилийта езача из цар кхоачаьйй 0,959-нега. Иштта болх беча бригадо белгалбаьнна дика къахьегаш ба мехкдаьтта доаха операторш О. Ш. Бочаев, Б. Тутушев, Х. Хамдиев, В. Дудошвили, кхьбараш.

Сурта тlа: (аьрдехьара аьтехьа) мехкдаьттан газовни промышленноста болхлой декхача цlейна шоаш наькъабоагlаш даьхача толамех дувцаш ба мастер С. Абдулаев, операторш О. Бочаев Б. Тутушев, Х. Хамдиев, В. Дудошвили. И. ПЛИЕВА сурт.

ДОАКЪАР lАЛАШДАРА МЕСЯЧНИК

ДИКА lАНГАРА ДОАХАРГДА

Укх шера оаха lангара даха дезаш 1100 доахан, 1000 устагl, 130 говр я. Царна лаьрхlа 5200 тони силос, 800 тони йол кийчъе еза тха. lай шортта доакъар хургдолаш планагlа лаьрхlачул совгlа коллективо дош деннад 200 тони силос кийчъе.

Колхозхоша денна дош кхоачашдергхиларах тешам ба соахна доакъар кийчдеча хана цар баь болх. Плацал совгlа цар кийчъянь силос лоалаха дадача боахамашта — «Путь к коммунизму» яхача, XX партсъезда цlерагlча колхозашка ехха а ехка 40 эзар сом пайда бир. Дlадахача шера lалашдаьчох юхедиса доакъар да тха боахаме хlанз а.

Хlанз ха зехьа ца йоаеш кхашка, наькъа йистошка, лоамая даьгlенашка маццал хьакха 400 совгlа сог аравоал хlара дийнахьа. Цар хlанале 300 тони гаргга йол дlаоттаьй аргlаш а даь. Хlанз шозлагlа цоп хьокхаш да тхо. Доакъар lалашдеча дика къахьегаш ба пенсионераш Доейтов Къуберс, Оздоев Халат, Евлоев lумар, механизатор Костоев Башир, дукха кхьбараш.

Йол lалашъярал совгlа тха колхозхоша планеrlа юкъе ца йоагlа 200 тони сенаж кийчъяьй.

Ялат а цхьа фийг ца боабеш цхьа ханнахьа чуийцар тха боахамо. Хlара гектара тlара 20,8 центнер яьлар. Августа шолагlа декада дlайолалуш силос кийчъе доладеннад тхо. Болх дикагlа лелийтара духьа тхьаь итт сог чувоагlа доакъар кийчдара звено вlашагlъеллай. Цуна кулгалдеш ва колхоза керттера зоотехник Хашиев Тагир. Болх дlаболабаьча хьалхарча цхьан дийнахьа тха вlаштlехьдаьлар 350 тони силос кийчъе.

Кхай тlа болх беш я кхоъ силос чуэца комбайнаш. Уж лелаю опыт йолча механизатораша Дзейтов lусмана, Костоев Ахьмада, Гандаров Хьамзата. Силоса хьокха хьажкlаш чуувзаш 15 автомашин лафеташ тlехьайийна тракторш я. Хlаьта къаьстта овсаре болх беш ба водителаш Батыгов Уматгирев, Гайтукиев Ахьмад, Битиев Макшарип, Кациев Заудин, Гамбердов Мухарбек, Оздоев Мухьмад, кхьбараш.

Болх хийца дlагlоргболаш хьалха а кийчо яьр оаха. Хьалхе тоа а яь дlаоттаьяр силоса хьажкlаш чуэцаш йола техника. Доакъара хьажкlаш дlайийна кхаш тlачlоагlдаьдар доакъар кийчдеча звенона. Эшаш йола техника, удобренеш синаьр цуна.

Гlожа доакъар кийчдешше а хьайбаша lа доакхаргдолча моттиге хьатlадера оаха. Из лечкъадергдоацаш, цlерах лорадара де дезар даь.

Ма харра, республике кхайкадаь да доакъар кийчдара шолагlа месячник. Цун лоархlам кхета а беш цlенхаштта болх беш да тхо. Доакъар кийчдечарна юкъе шерра яьржай социалистически яхь. Колхоза правлене партийни организацеца цхьана материальни а моральни а поощренеш яра мероприятеш оттаьй. Кхаь дийнахьа вlаштта дикагlа а дукхагlа а доакъар кийчдаьча механизатора карара кара тела вымпел а итт-итт сом ахча а лу. Котало яьккхар хеставеш центральни усадьбе цlе байракх айю.

Дицлац тхо lай хьайбаш чулаттарг йола помещенеш кийчъе а. Хьайбаш леладерашна шоаш дика новкъостал ду ремонт еча. Хlанзлехьа цар кийцад телха хинна ийнаш, деха хинна кнлгаш, кlир техай, кхьдола гlулакхаш даьд.

Массава оарцагlа а ваьнна толамца lангара доахаргда оаха хьайбаш, кхоачашдергда тlаийца хинна социалистически декхар.

А. ОЗДОЕВ,
Сунженски района Орджоникидзе цlерагlча колхоза председатель.

ОВСАРЛЕ ЛОХ ЦА ЕШ

Доакъар lалашдара республике кхайкаь хиннача хьалхарча месячника итогех котало яьккхар а лаьрхlа республикански газеташ тlа чlоагlдаьча сийлен Улга тlа яьккхар Грозненски района «Первое мая» яхача колхозе коллектив. Къахьегама овсарле кхы лоха ца еш къахьегаш хьайоагlа хlанз а. Шоллагlча месячнике а котало яккхар духьа ерригa тороаш оарцагlъяьхай. Хlаьта укх шера планагlа 3000 тони йол, эзар тони сенаж, 11 эзар тони силос кийчъе, 400 тони баьций витаминни хьоар доккха дезаш бар уж. Фу даьд хlанзале? Сенаж 1539 тони кийчъяьй, баьцйи витаминни хьоар даккхара хьалхашка латта декхар кхоачашдара кхы а 97 тони мара эшац. Ши кlира даьлча из даьккха чакх а баргба. Цунах шекo ца баьций витаминни хьоар доккхача агрегатан механикаш болча Захаров Сергеи Свидерски Александрей.

Цунца цхьана, йол 610 тони мара кийчъяьнц боахаме. Из кlезига lалашъяь хилара бахьан да хьалхен шоллагlеи хьенхача дукхагlйолча люцернах сенаж елла, баьций витаминни хьоар даьккха хилар. Хlанача тlехьагlа кхоллагlен дианагlен хьекхача ерригача люцернах, хlаьта из 174 гектара тlа я боахаме, йол кийчъе лаьрхlад механизатор Алханов Хьасен керте латтача доакъар lалашдеча бригадо.

Шоллагlа хьенхачул тlехьагlа люцернана минеральни удобренешца подкормка а яь хий диллад. Кхоллагlа хьенхача а иштта болх чакхбоаккхаргба.

Силос укх деношка мара кийчъе болабеннабац бригада къахьегамхой. Хlана из тайпа доакъар lалашдара моша хьажкlаш хьонхаш ба уж. Хlаьта доакъара чуэца еза ерригаш 552 гектара тlа я. Царех 300 гектар совгlа ираш чуэца яьннай. Цигара чубенача хьувкъамах кийчъяьй 4068 тони силос.

Силос йоллара балхаш сихеа дикен чакхдахар духьа яьржача социалистически яхье хьажкlаш хьокхаш боахкача механизатораштa юкъе хьалхара кхо моттиг дlалоц комбайнераша: Балаев lайнде, Кульмин Анатоле, Гинаев Висас. Балха нормаш 180—200 процент кхоачашъяй царех хlаране. Иштта овсаре къахьег кхай тlара силос йолача, аьта хьажкlай, моша гlадам дlанхухьача шоферашa: Голиков Анатоле, Маслов Дмитре, Семенов Александра, Умаев Амура, тракториста Серябриков Николая, Захаров Николая.

Колхоза хьайбаш толамца lангара дахара ма эшша доакъар lалашде шоашта карагlдаргхиларах тешаш ба доакъар кийчдеча бригада къахьегамхой.

Х. МАГОМЕТОВ.

АХАРХОЙ ЯХЬАШ

Массехк ди хьалха «Джалка» яхача совхоза шоллагlча отделене кхай тlа гулбеннабар района говзагlбола механизатораш. Цига хилар лаьтта ахара эггара говзагlа бараш малаш ба хьажара хетаяь конкурс.

Гусеничне тракторашт тlа багlараштa юкъе яхь яьржаяр оттабаьча боарамагlа кlоаргеи боал нийсса хургболаш оахам дар духьа. Хьалхара моттиг яьккхар «Курчалоевский» яхача совхоза механизатора Магиннов Ризвана. Цунна 75 сом делар. Шоллагlа моттиг яьккхар «Джалка» совхоза механизатора Мачигов Вахита. Цунна 50 сом делар. Кхоалагlа моттиг яьккхача «Сержень-Юртовский» совхоза механизатора Абубакаров Бадрудина 25 сом делар.

«Беларусь» яхача тракторашта тlабагlачарна юкъе яьржача яхье хьалхе яьккхар «Джалка» совхоза механизатора Якубов Майрбека. Цунна 30 сом преми елар. Шоллагlен кхоалагlен моттигаш яьхар «Сержень-Юртовский» «Курчалоевский» яхача совхозашкарча механизатораши Малаев Балрудинвен Хамидов Абубакарен. Царна а 30—20 сом премеш елар.

Кхалнаха юкъе хьалхара моттиг яьккхар «Джалка» совхоза цхьоалагlча отделене механизатора Гебертаева Зулпас.

Цу конкурсо хьахьекхар районе боахамашка говза механизатораш дукха болга. Хlаьта котало яьккхараштa боаъо елар ахархой республикански яхье дакъа лаца.

М. ЭПЕНДИЕВ.

СИЙЛЕ ХИЙЛА ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ!

1979 шера ворхl бетта хьайбай продуктан дукхагlа яхара а кийчъяра а тlехьа районаша, колхозаша, совхозаша, фермаша, бригадаша лелаьча социалистически яхье итоташка а хьежа КПСС обкома бюрос, Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо тlаийцача сацамагlа социалистически яхье котъяьнараш а лаьрхlа республикански газетах тlарча сийлен Улга тlа яьккхай.

ГРОЗНЕНСКИ РАЙОН — 1979 шера 1 август хьатlакхоачаш дулх кийчдара нийс бетта план 66 процент, шура — 78, фуаш — 85, тха — 91 процент кхоачашъяьй, хlаьта уж продукташ соахка цу ханарчул дукхагlа кийчъелта lалашдаьд.

Шоллагlа моттиг хьожаль:

ШЕЛКОВСКОЙ РАЙОН — дулх кийчдара нийс бетта план 63 процент, шура — 79, тха — 98 процент кхоачашъяьй, хlаьта дулхи шурей соахка цу ханарчул дукхагlа кийчъелта lалашдаьд.

Котъяьнараш а лаьрхlа республикански газетах тlарча сийлен Улга тlа яьхай:

КОЛХОЗАШИ СОВХОЗАШИ

Шелковской района «ПУТЬ К КОММУНИЗМУ» яха колхоз;

Грозненски района «КУЛАРИНСКИЙ» совхоз;

Ленински района «РОДИНА» яха совхоз;

Назрановски района «МАЯК» яха совхоз;

Грозненски района «ГИКАЛОВСКОЕ» яха ОПХ;

Урус-Мартановски района МИЧУРИНА цlерагlа йола совхоз;

ФЕРМАШИ БРИГАДАШИ:

Наурски района «РОССИЯ» яхача колхоза № 2 йола шурий ферма;

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза № 2 йола шурий ферма;

Наурски района Ленина цlерагlча колхоза шурий комплекс;

Гудермесски района «Белореченский» комсомольски совхоза шурий ферма;

Веденски района Орджоникидзе цlерагlча колхоза шурий ферма;

Наурски района Ленина цlерагlча колхоза жа lун бригада (вокххагlвола жа lу нов. Э. Хамидов);

Шелковской района «Красный пахарь» колхоза жа lун бригада вокххагlвола жа lу нов. А. Отепов);

Надтеречни района «Минеральный» яхача совхоза жа lун бригада (вокххагlвола жа lу нов. Т Шуаипов).

ДИКА ФУ— ТЕШАМЕ ХЬУВКЪАМ

Дика фу lалашдар, кийчдар моллагlча культура лакха хьувкъам кхебара духьа лоаттабеча къовсаме яьккха хьалхара котало я аьнна ала йиш йолаш да. Из дерригa дика кхетаду тха района дукхагlдолча боахамий къахьегамхоша, кулгалхоша. Цунга хьежжа тоалмаш а доах дlаде фу кийчдеш. Масала, «Кавказ» яха комсаш лелаю совхоз (фу кийчдара агроном М. В. Долгополова). Планагlа 3260 центнер фу lалаш а даь дlадувча боарамага дlахкоачаде дезаш бар цу боахама къахьегамхой. Декхарех дика лоархlа а бир. 4480 тони lалаш и даь цунах 4030 центнер фу дlадувча боарама цхьоалагlча классага дlахкоачадир цар.

Района кхыча боахамел дикагlа кийчдеш да гурахьа ювча культурай фу «Ингушский», «Луч», «Советский», «Алханчуртский» яхача совхозашка, хlаьта геттара во — Гl. Ахриева, М. Горьке, СССР Конституце цlерагlчеи «Малгобекски», «Ачалуки» яхачеи совхозашка.

Фу кийчдара план кхоачашъе вlаштlехьа ца далара керттера бахьан да цу гlулакха эггара хьалха кулгалхоша йоахко ца яр, бала ца хилар. Масала, «Ачалуки» яхача совхозера (керттера агроном Х. А. Яндиев) тlадалара боарам белгалбаккхара маьлха фу дера лабораторе. Из хьадепача дийнахьа деца фу теккачул тlехьагlа итог ха. вз цlадахьа цу боахамера сагца вовгlаш тlкъо ди совгlа ха яьлар. Хlаьта фу lалашдарах из дикача кондицешка дlахкоачадарах дог лазараш тхо долча хlара дийнахьа хул аьнна ала йиш я.

Дукха тайп-тайпара машинаш я района боахамашка фу докъадеш, цlендеш, дlадувча боарамга дlахкоачадеш хьатташка болх беш. Я аьнна лоархlаш йолчарех ахкел совгlа яраш лерттlа болх хьабеш яц. Масала, «Малгобекский» совхоз. Ялат кхы тlа а цlендеш йола «ОВП-20» яхаш шиъ «СМ-4» яхаш цаlи — кхо машин я цу боахаме. Уж ерригаш царна тlа болх хьабе йиш йоаццаш тишъеннай. Хlаьта царех шиъ соахка мара lалашгьяьц боахамо. Цу совхоза хьаккхарч лелаеча ферме латт «ОВП-20» маркаx йола цаl. Соахка мара боахаме хьаена йоаца из эшашагlа мел йола оатхал хьа а яьккха латт цхьанна хlамана пайдана а йоаццаш.

Цу боахамерчул дикагlа доал дац фу дlадувча боарамага дlакхоачадеш йолча машиний М. Горьке цlерагlча, «Луч» яхача, кхыча совхозашка а. Цудухьа гурахьа дув фу хlанз а дlадувча боарамага 14370 центнер мара дlакхоачадаьдац районе, план 35495 йолаш, хlаьта lалашдаьча бlаьстия ювча культурай 3000 центнер фун цхьа грамм яц дlадувча боарамага дlакхоачаьнь.

Хlара ди мел доала гаргагlа кхоачаш латт гурахьа юв культураш дlае йолае еза ха. Из хьатlакхачалехьа фу дlадувча боарамага дlакхоачадаь даккхара ерригa шоай торонаш тlаерзае еза района специалисташа, хьаттий болхлоша. Цу гlулакхо мара вlаштlехьдовлийтаргдац гурахьа юв культураш ций ханнахьа дlае йолае а дlайийна яха а. Хlаьта из гlулакх толамца чакхдаккхарга хьежжа мара хургбац хьувкъам а. Из дагакхаба деза юрта боахама къахьегамхоша.

Н. ПРИТЫМОВА,
Малгобекски района фун инспеце начальник.

Нов. И. Ф. Пашаловна Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота яларах дола

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума
УКАЗ

Общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи КПСС мутlарашка вола 60 шу дизарца дувзаденнеи Нохч-Гlалгlай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла нов Пашалов Иван Федоровича — пенсионера.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. ВОКОВ.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

г. Грозный.
1979 шу, 20 август.

Нов. Аушев А. -Х. Х. Нохч-Гlалгlай АССР моттигерча промышленноста министра декхарех мукъавдлийтарах дола

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума
УКАЗ

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо сацам бу:
Нов. Аушев Хьусена lабдал-Хьамид, Нохч-Гlалгlай АССР моттигерча промышленноста министра декхарех мукъавалийта.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. ВОКОВ.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИН.

г. Грозный.
1979 шу, 20 август.

САГ ШИЙ КХЕЛА ДА ВА

ХАРЦ КХЕТАМ ВАЙНА ЭШАЦ

КПСС XXV съезда решенеш, «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах» бола КПСС ЦК соцам шоай балха ларде лувцаш йолча района предприятей, организацей, учреждеией юххьанцарча партийни организацешца кIезига болх баш кхетам балара болх комплексни хьисапе белга вIаштIехьдаккха гIерташ. Парте райкомо лаьха коммунистически сакхетам болаш къахьегамхой хьалкхебара тIадерзадьча гIуллакхашта юкъе дикка моттиг дIалоац атеистически балхо.

Района партийни организацей балха практике тIа-тIа чIоагIлуш доагIа дына духьалара пропаганда елга политически, интернациональни, къахьегама, нравственни кхетам балара дешаца айххагIа дувзаш дувцилга а къестаделга а. ХIьта уж деррига гIуллакхаш цхьа лостам болаш да — наькха материалистически сакхетам хьабара, къахьегама коллективашкара хIара саг вахаре денальера позици йолаш хилийтара тIадерзадь.

Iилман атеизм йоаржача лоархIаме даькъа кхоач марксистско-ленински дешара системага. Чакхдаьннача дешара шера районера 11300 саг В. И. Ленинен марксизма кхыча классикайи теоретически тIехьале, диалектически исторически материализм, коммунизм хьалхьяра теори практикен Iомаеш хиннав. Итт эзар совгIа саг чулаьцав массови политически дешара тайп-тайпарча формаша, шоаьтакъа эзар гаргга зIамига саги йоIи шоай идейно-теоретически боарам лакхбеш ба вузашка, техникумашка, производственно - технически училищашка, школашка. ХIаьта алхха хадиъа университета атеизма факультето дешаш ва кхо бIаь совгIа саг.

Укх тIеххьарча хана дикка сIерьенний дына духьала еш йола лекционни пропаганда. Эргаьнкхай цуп тематика, предприятешка, учрежденешка, дешара заведенешка, нах бахача парте райкома а «Знание» общества районни организаце а лекторашта лекцеш кIоаргагIа чулоацам болаш хилийтай.

Районе традици а хинна дIаэттад «Атеиста денош» чакхдоахилга, естественно-Iилмани атеистически тематикаx лоьца лекцей циклаш ешилга.

ТIа-тIа айлуш боагIа дына харц хьехама духьал берзабаь беча балха Iилман боарам. Дуккхача даькъе на делга Iалашлу Iилмахой, медицински болхлой, вузийи техникумийи преподавателийи, инженерно-технически интеллигенце дикка даькъа лу балха юкъеоарца. Парте райкома а юххьанцарча партийни организацей а балха практикана юкъедоаладаьд къахьегамхойи бахача нахкеи тайп-тайпарча группашта юкъе социологически тохкамаш делга. Цо йиш хулийт йоагI-йоагIача хана атеистически балха ниъса лостам телара рекомендацеш тIайилйта, ил гIулакх боахами культурен хьалхьяра даькъе хьалхашка латтача декхарашца айххагIа дувза.

Цу дерригне аьттув боалийт дына духьалара пропаганда дифференцированно е, на хоадам болашагIен дина-гIен вIаштIехьъяха, атеистически пропаганда яра массови формаш дынах тешарашца беча индивидуальни балхаца вIаши юкъаш лелас.

ДIаяхача заман ширдаьнача Iевдлашца, традицешца къовсам лоаттабара беш болча балха формаши методаши тIехьа-тIехьагIа вIаьхетIа хулаш латт. «Красный молот», Грозненски ремонтно-механически заводий, производственни швейни объединене, маьхк еча комбината, трамвайно-троллейбусни управлене коллективашка чIоагIдеша дIаэттад партеи къахьегамен ветеранаш безбелга, торжественни хьалашка къонабарои болхлой класса мутIарашка дIайбелга, Советски Эскаре гIулакх де нагий нах пакъабоахилга, дукхьаьнха паспорташ дIайделга, комсомольски хьисапе саг яр-яхар белтадоахилга.

КIезиг-дукха тоабеинаб Iилма атеизмана пропаганда яра клубаша, культурно-просветительски учреждеша беш бола болх а. Организационно - методически гIулакхаш шерагIа доаржаде лаьнай атеистически балха координаци яра КПСС райкоме вIашагIа елла болх беш йола совет.

Материалистически мировоззрени хьаяра тIаберзабаь беш бола болх айхха интернациональни, патриотически кхетам балара гIулакхаща буваш а цхьа хьадда лостам болаш а вIаштIехьбаккхар духьа парте райкомо чакхъяьхача дукхача тайп-тайпарча мероприятешта юкъе цIи ца яьнача яргалц кхетам балара болх комплексно белга Iалашдара, беррига кагирхой юкъера дешар дийша хилийтара а юкъаробразовательни школа дIахо дегIайоалара а, правонарушенешта ца профилактика дIахо тоаяраш социалистически законность чIоагIъяраж, къахьегамхоштен бахача нахан юкъе бу атеистически болх дIахо тоабара хетаьл укх тIеххьарча хана чакхъяьха пленумаш активийи.

ДуккагIа теркам тIеаххийта дьнай районии партийни организаци идеологически кадраш кийчьяро. Цар идейно - теоретически боарам лакхбар духьа парте райкоме бола беш идеологически активи школа я, дешаш пропагандисташ, агитатораш, политинформатораш, кагирхой хьехамчаш, парторганизацей секретарий идеологически вашашта бола заместителаш а болаш. Царех дикка лоаъа дешаш ба сайрийнарча марксизма ленинизма школе, лаьрхIача парте горкомерчен обкомерчен курсашка. Идеологически балха бIухошта практически методически новкъостал лоаттадар духьа вIашагI а елла болх бе Роаенний информационни центр.

Къахьегамхошта кхетам балара гIулакх толаме деладе йиш хургья цу балха юкъе хьинаре даькъа лоацаш кулгалхой шоаш ка хуле. Шоай коллективаш экономически дегIаккхувлара сан на уж социально чIоагIъяра терко еш а, болхлошта бакъахьарча тайпара кхетам луш а ба тхо дуккха дукхагIо бола кулгалхой. Царна юкъера а белгалбаьха лов Г. К. Веденко — «Красный молот» завода директор, А. И. Бабадизавов — производственни швейни объединене генеральни директор П. М. Крутов — Советски Союза Турпал «Родина» совхоза директор, Х. И. Экажев — «Чечингазстрой» треста управляющи, кхыбараш.

Цу гIулакха тIа-тIа дукхагIа юкъеоз Iилмахой, творчески а технически а интеллигенци, хьехархой, лораш. Наьха вeттала йохкехи гIалгIIаехо лекцеш ешраш алхеза дукхагIа хиннаб.

Цу дикадарайца цхьана дика гуш да тхона къахьегама коллективашка а нах бахата а беш бола болх хьалда йолча системагIа а, боккъонца комплексни хьисапе а, тIагIертта а беш боацилга. ХIелла керттердар парте районни юххьанцара партийни организацеши хIано а атеистически балха идейно-теоретически чулоацам лакхбара лерттIа терко еш ца хиннилга.

Политдешлара цхьанолча школашкеи семинарашкеи хулача занятешка массаза кIоарга ювцаш философски проблемаш хIара денкарча вахарца, естествознанена, физикене, химене карагIдаьнарашца, нах тешаргболча тайпара дIаяхетабаь ду Iилмаьци ды тарлургбоацилгах.

Ма дарра аьлча, районе хIана а Iаламдаь дац Iилман атеизм Iомаелга шерра доаржадар, националистически шовинистически гIулакхаш цIенда дIаловхилга.

Района коллективашка ешача лекцешта юкъе естественно - Iилмай дешаех яьрша лоаца даькъа хайра дац.

Тха кхы а вIаштIехьдаьннадац атеизмана пропаганда елга дынах тешача къаьст-къаьстача нехаца беча балхаца айхха вIаши дувзаш лелабелга. Лоацча боараме ба нах бахача беш бола атеистически болх.

Но дерригa ларде а лувцаш дына духьалара пропаганда тоаяра хетаьл дукха хила йоацаш хиннача пленуме из гIулакх эргадаьккха тоадар духьа, хоадам болаш йола мероприятеш белгалйир.

Партийни, профсоюзни, комсомольски организацешти, райисполкомерча дына культовех йола законодательство кхоачашдара тIахьожам лоаттабеча комиссена а керда обрядаш вахаре кхуьяча совета а тIедиллад дынах тешарешa дуккха е кIезига ба хьовжаш хеддаиза тохкамаш делга. Моттигера хьалаш теркалдеш дифференцированни болх белга, ширдаьнача гIулакхашца лоаттабу къовсам чIоагI а беш, керда социалистически обрядаш вахаре хьинаргIа юкъеxхуалилга.

Шеко яц, КПСС XXV съезда а парте обкома X-чеи V-чеи пленумий а решенешца, «Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах» болча КПСС ЦК соцамо дIадехарашца хьалхе а лелаеш оаха тIехьа гIойоргIача хана кхетам балара болх кердача лагIен тIа боаллаш тоабергхиларах.

Ю. МАРЕЧЕНКОВ,
КПСС Ленински райкома секретарь.

Ше къахьега йолелча дена Грозненски швейно-производственни объединене экспериментальни цехе болх беш я Анкалова Зинаида Ивановна. Тхьо шу совгIа ха я конструктор - модельер болаш цо къахьега. Зинаида Ивановнас кийчъяь моделаш дикка цхьадаха тайпа дакха гIалат доацаш хул. Ишта къахьегаш хиларах еннай цуна «Заслуженни швейна» яха сийлен цIи.

СУРТА ТIА: конструктор-модельер З. Анкалова.

В. ДЗИСЯКА сурт.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА МАССАЗАРЧА КОМИССЕШКА

ИСПОЛКОМА ЛОАРХIАМЕ ДЕКХАР

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета планово-бюджетни комисси хьежай халкъа депутатий Малгобекски городской Совета исполкомо бюджетно-финансови балха даькъерча законо дIадехараш кхоачашдара дешага.

Комиссе белгалдаьккхар, исполкома белгалара болх бар бахьан долаш 1978 шера а укх шера хьалхарча ах шера а кертерча лаьоххамех района бюджет кхоачашъьялга. Бюджета доходашта йола план тIехкхоачашъярах исполкома йиш хилар укх шера алх бетта халкъа образованена, культурана, унахцIено лораяра, юртсоветии заанеш хьалдара кхы тIа а 87 эзар сом гаргга хьожаде.

Цунца цхьана, материалашта анализ а яь, моттигашка гIулакхаш мишта лел а техка, комиссе белгалдаьккхар бюджетно-финансови даькъера законодательство кхоачашдеча халкъа депутатий Малгобекски городской Совета исполкомо цIенхаштта гIалаташ дувлийталга. Бюджет кхоачашъяра даьккъе боахама кулгалхошкара доагIар цIенхашта хьадехац исполкомои цун отделашеи. Аьхха мишта мара кхстаде йиш йолаш дац Малгобекски маьлх еча заводо бюджете алсамо ахча дIа чу ца луш хилар. Финансови дисциплина цIенхашта телхаеш моттигаш хилнай горбыткомбинате. Цхьайолча предприятешен организацешен лимитал совгIа административно - управленчески персонал лелаю, окладаш йоккхагIа уттаеш, законогIа ца йоагIа расходаш еш моттигаш хул. Горфинотдело, дуккхача юрташкарча Советаша налогий чотагIа бюджете ахча хьачухайитара доагIаш дар ца делга белгалдаьккхар комиссе.

Бюджетно-финансови даькъера законодательство дийна кхоачашдара халкъа депутатий Малгобекски городской Совета исполкома де деза гIулакхаш белгал а доахаш боагIаш бола соцам тIайиiцар планово-бюджетни комиссе.

ПАРТИЙНИ КОМИТЕТА ЛЕКТОР

Городерча къахьегамхой а беррига бахача наькха а духовни вахаре лоархIаме моттиг дIалоац лекционни пропаганда.

КПСС XXV съезда решенеш кхоачаш а еш, город Грозненерча партийни организаце идейно-кхетама дешаш комплексно чакхдахара тоьал опыт Iоаьлй.

Идеологически, массово-политически балхо, лекционни пропаганда дикка лоархIам болаш новкъостал ду партийни комитеташта, юххьанцарча партийни организацешка социалистически яхь йоалаеча идеологически кхоачам бе. «ТIехьабукераш боалаш бе болх» яхача дешнагIа а «ХIара балха декиц — диканна Зиак» яхача болламагIа а болх беш хиннача городе промышленносто лоархIамегIа йола делеш асхенара ворхI бетта пден 101 процент кхоачашдир.

Укх шера 1-гIа август хьатIакхоачалц шоай пятилетка кхоачашъяь 600 совгIа саг йир. ХIаьта графика 2—3 бутт хьалхабаьнна хIинц къахьегаш пит эзар совгIа саг ва. Городерча дукхагIа йолча предприятешка производства боарам регIадахара темпаш оаш шера плано лорхIаш хиннача дукхагIа лакхъяьй, аракепача промышленни продукцех кхоачагIа йола дакъа дикка лакхехьяра категори йолаш да.

Лекционни пропаганда тахан вахаре хьалхаща уйттадеча хаттарашта жоп лургдолаш я.

Фу карагIдаьннад вайна, фу да дIаза диеар? Цу хаттарашта жоп луш эггара хьалха ала деза хIана лекцеш дукхагIа еш, аьнна. Къахьегамхошта юкъе а нах бахача а лекционни пропаганда еш парте горкома, райкомий 169 лектори 234 докладчики ва, парткомийи юххьанцарча партийни организацейн 635 лектор ва, «Знание» общества районни организацей 4365 лектор ва. 1978 шерен 1979 хьалхарча ах шерен къахьегама коллективашка, нах бахача моттигашка цар йийшай 40 эзар совгIа лекци.

ХIара денна городе еш 95 лекци, шигача 4 эзар гаргга саг хул. 1978 шера 1977 шераца цхьайсдача городе 5 процент дукхагIа йийшай лекцеш. 28 эзарнега дIа а кхоачаш. Укх шера хьалхарча ах шера 13 эзар лекцеш йийшай.

Дика хет ешача лекцей къоастаь тема а лектора тайпан цIи а йолаш предприятешна каст-каста обьявленеш арахьлаш. Ишта дика гIулакх да торговле а наха гIулакхаш деча сфере а йоккха боацача коллективашка лекцеш хIана дукхагIа ешаш хилар.

Городерча партийни комитетий лекторешн хьинаре дакха лоац оттадаьча политдешошка, цар лекцеш еш пропагандистий, политинформаторий, агитаторий семинарашка.

Дукха нах вIашагIа бетталуш, безаме ладувгI доценташа Н. Н. Котельникова, В. А. Кан-Калика, М. М. Магомадова, А. М. Багдасаряна, М. М. Беляева, Г. А. Бериуса, Е. П. Ковнацке, Г. А. Габисова, П. Н. Юсупова, профессораша Б. Н. Виноградови, Л. М. Уманске, лектораша А. А. Арутюнова, П. П. Булатова, В. Д. Изюмске, К. Ф. Бормотько, Б. А. Никольске, кхычар ешача лекцешка.

Цунца цхьана, городерча дукхача партийни комитеташа дукхагIа лекцеш ешилга вIаштIехьдаккха гIерташ, теркам ца беш ют шоаш лекцеш ешата цовка образовани, культура, парна ховр, ца ховр.

Къайле ма ихьаболча вай лектораш цхьан хана шоаш Iомадаьчох, шоаш опытах тоьам а беш, уж кердадираш Iомадара тIера ца хилар.

Цу тайпарча лектораша еша лекцеш нахи безам тIаоэаш хилац. Ишта, хIама хилар «Красный молот» яхача заводе укх шера 12 июле политдени чакхдоаккхача хана. Машинашъечарна хьалхашка къамаьл де дика кийчбенна бацар цхьабола лектораш, цудухьа ладувгIараштa царех кийттараш а дацар тоьам бе йиш йолаш.

Лектора говзал яхача дешо дукха хIама чулоац. Из хила веза материал дика ховш, орудица йолаш, ше дувцачох нах дIаккхетабеш, аудиторена хьалхашка лаьтта ховш. Из деррига а тоьам болаш дац, нагахьа санна лектора дувцача къамаьла культура лакха ца хуле. Доцц доастIача моттиге, дужургдолаш и аьа деза. Цу гIулакха уйла еш ца хилча наьха безам тIабодац дувцачунна, хIаьта лектора шийа цун професс а скй лоаду цу гIулакхо.

Дунен халкъашта юкъера хьал дувцаш йолча лекцешка нах дукхагIа вIашагIкхетилга ховш да. ХIаннад на миттa? Цун бахьан вай интернационалисташ хиларга хьежжа, кхыча халкъий кхелий сагото еш хилар хиина Iац. Саг массаза хиннав шийкхела дезале а дерригача ший наьмани а уйла еш. ХIаьта, саго ший вахар дерригача дунен тIарча событешца дувзадеш долга кхетадаь дукха ка я. Цудухьа цун ха безам ба фу хьал да сатем боаца укх дунен тIа, малагIча районашка гуллуш латт Iаьржа политически моркхаш, мичахьа къагаргда ди.

Бакъда, лектора гIулакх уж дешаш дIадоваийтача чакхдоалаш дац. Цун хьалхашка латта декхараш дукха шерагIа да.

Лектори ха деза актуальни йола политически тема коллектива балхаца а цун хьалхашка латтача декхарашца а вовза. Деррига а лоархIам болаш да нахана идейно-кхетама болх беча.

Халахета а лекцеш йиллачи хана чакх ца йоахаш моттигаш а наиелу вай городе лектор хьаьсчав, баьда, ладувгIархоех саг вац. Цу тайпара хIама хилар Октябрьски бурув тохара балхий управлене (парткома секретарь ков. Г. П. Куриков).

Парте горкома лекторски группе сиргIйолча лекцей тематика къоастаяй. Из дIахийтай масса йолча парте райкомашка. ВIашагIъехкай секцеш: дунен халкъашта юкъера, экономически, интернациональни кхетама, Iилман атеизма, педагогикай психологей.

Идеологически, лекционни пропаганда тахан эггара лоархIамегIа йола декхар да В. И. Ленин ваь 110 шу дузаш шоай пятилетка кхоачашъяра къовсам лоаттабьча наха, СССР Конституци тIайийца 3 шу дизара накъаболхаш предприятеша, цехаша, участкаша, бригадаша сменаша дикка толамаш шерра массашта дIадовзийтилга.

П. ХОРОШИЛОВ.
КПСС Грозненски горкома лектор.

Красноярски край. ЦаIи ахи миллион кубометр бетонч укх шера чуйотта еза ш бе Саяно-Шушенски ГЭС хьалъеш бола гIишлонхой. Хий доккха доагIаш хиларца юв ясина халонаш эша а еш производственни коллективашка тIехь-тIехьагIа сиха гIишлон балха, укх шера станке шолагIен кхоалагIен агрегаташ болх бе йолалийта аьнна тIаийца декхараш кхоачаш де гIерташ.

Гидроэнергетика гигант хьалъеча даькъа лоацаш йолча предприятей, заводий, проектни институтий коллективашта юкъе станци хьалъяра хана лоацъяра социалистически яхь лаьржай.

СУРТА ТIА: ГЭС шоллагIча гидроагрегата монтаж еча сменни группа (аьрдехьара аьттехьа) — «Электросила» яхача Ленинградски завода керттера конструктора заместитель Ю. А. Дегусаров, мастераш В. А. Плотницкий, Я. С. Милейковский, «Спецгидроэнергомонтаж» яхача треста Саянски участка прораб С. В. Фадеева, завода инженер-технолог Н. Н. Пестрикова, участка начальник В. В. Масис, завода технологически бюро начальник С. А. Прутковский.

Ю. БАРМИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

МАРКСИЗМ-ЛЕНИНИЗМ ТВОРЧЕСКИ IОМАЯРА

ПАРТИЙНИ ОБРАЗОВАНЕ СИСТЕМЕ КЕРДА ДЕШАРА ШУ ДIАДОЛАДАРГА

Коммунистически парте хьалхлеца советски халкъо тIагIертта къовсам лоаттабу 1979 шерен бIарчача иттлагIча пятилеткан планаш толаме кхоачашъяра, производства эффективности баьха дикали лакхъяра, социалистически экономикен культурен дIахо дегIайоалаяра, вай Даьхен низ чIоагIбара тIехьа.

Шийн деррригача революционно - эргалонаш еча гIулакхашка лоарзагIа ца йоакхаш хьалхле лелаю вай парте марксизмаца - ленинизмаца. Коммунистий, беррига советски наьха сакхетам лакхбелга, къахьегамеи политически хьинар айделга коммунизм хьалхьяра декхараш толаме кхоачашдара эша хоадам болаш дола хьал лоархI цо. Коммунистически кхетам балара эффективность лакхъяра КПСС Центральни Комитето еш йола йоккха керда хьахьовххилга а хинна дIаэттаб «Идеологически, политико - кхетама болх дIахо тоабарах» бола соцам.

Идеологически, политико - кхетама балха дог да беррига советски нах Iилман мировоззрени йолаш, парте гIулакха, коммунистически идеалашта боарам боацаш чIоагIа мутIахьа хургболча, социалистически Даймохк дукха безаргболча, пролетарски интернационализма уйлаца хьалхехбар. Из декхар кхоачашдеча керттера даькъа кхоач марксистско-ленински образованега.

Советски вахара хьисапа белгалагIа йола овгIув а хинна дIаэттад массане а марксизм - ленинизм Iомаяр. ДIадахача дешара шера партийни дешара системе дешаш хилар 22 миллион совгIа коммунистий парте боаца активисташ, комсомольски политпросвещене — 8 миллион къона къахьегамхо, экономически образоване системей пропаганда массови формашкен дешаш хилар 40 миллион совгIа болхлой, колхозхой, гIулакхера нах. Цар Iомальн марксистско - ленински теори, КПСС XXV съезда, КПСС ЦК июльски ноябрьски (1978 ш.) Пленумий документаш, СССР арахьарча политикан дунен арене лоттабеча идеологически къовсамен дешаш, новкъоста Л. И. Брежнева балхаш, «ЗIамига латта», «Юхадийндалар», «Целина» яха цун книжкаш. Деша баьгIарех 70 процент гарггачар Iомаьй керда курсаш — «ДегIенача социализма Конституци» «КПСС идеологически балха актуальни дешаш».

Цу дерригача хIамаша гIо даьд коммунисташа, берригача деша баьгIараша парте чурен арахьарен политика, мохк социально - экономически дегIабара перспективаш кIоаргга кхетаяра.

ХIаьта я бIарга ца дайча мегаргдац — КПСС ЦК соцам тIа яз белгал а доаккх, — партийни комсомольски дешар, экономически образовани вIашагIйоллача, пропаганда массови формашка дикка доккхий кхоачамбоарапи ледарлонаши кIезига ца хилар. Дукхача моттигашка лохбаьб революционни теори кIоарге творчески Iомаяра хьалхара коммунистий комсомольцийи, кулгалдеча кадрай бехктоклам, дIальнкхаяц формализми начетничествои, занятей дикал массаза а хилац деша багIарий лакхбеннача общеобразовательни культурни боарамга хьежжа.

Уж а кхыдола а кхоачамбоацараш дIадахар — политически экономически дешара дикал лакхъяри ниа айбарен бола боккха кхоачам. Партийни организацей, идеологически учрежденей, пропагандистски кадрай уйла пропагандеи агитацей лакха Iилман боарам Iалашбара, цар гIулакхаш корта болашагIен хьаддагIен хилийтара, вахарпара, боахамен политически декхараш кхоачашдоацара, буржуазни идеологецеи моралацеи машар хургбоацаш кхетам баларцара бувзам чIоагIбара тIаерзае аьнна декхар оттадаьб КПСС Центральни Комитето.

«Парте революционни теори, политика хоьита, белгалдоаккх КПСС ЦК соцам гIа, советски наьха дег чу бесса тешам, коммунизмана тIехьарча, хийрача идеологе моллагIча гIулакхаашта духьаларча денал долча къовсамхочун вахарера хьинаре воазне. ДегIаенача социализма актуальни проблемаш къоастаяра чакхдоахача гIулакхашка лелаю хьалхле а хинна дIаотта деза. «ХьагIадоагIача дешара шеро кIеихашттe даькъа лаца деза из декхар кхоачашдеча.

Политически образоване эргаьккха тоаяра керттера никъ — дешара процесса идейно - теоретически боарам лакхбар, цун чулоацам лоархIамегIа хилийтар, мировоззренчески лостам чIоагIбар. Коммунисташа, парте боацарий активо К. Маркса, Ф. Энгельса, В. И. Ленина произведенеш, марксизма - ленинизма, КПСС исторе керттера документаш, партийни съездий документаш, новкъоста Л. И. Брежнева, парте кхыча кулгалхой балхаш кIоарггeн творчески Iомадеча Iалашде дезаш я партийни организацеш. ЛоархIаме да марксистско - ленински хьехам исторически опыто техьа къахьегамхой дукха общественни революционно эргаьккха Iилма сашка хьабелларе, КПСС марксизма - ленинизма принципашта тешаме хилар, Iилман коммунизма теориен практикен творчески дегIайоалара парте кIаьда на луш чакхдоала гIулакхаш дог тешадеш хьахьоккхар. Политически образоване чулоацаме лелабеча цу тайпарча вакъо, шеко йоацаш гIо дергда цун эффективность лакхъяра.

ИттлагIа пятилетка чакхдоалаче юкъагIа. Владимир Ильич Ленин ваь 110 шу дизараи КПСС XXVI съездаи кийчо еча хана дIадIоргда политически экономически дешара системена керда шу. Довргдоацаш да ленински теоретически тIехьалеща советски наьха хьашт. ХIара кердача новкъалю, вахар ше дIадоладеш ленинизма гаргара хьувз дега низ, вахаре дерхIарий къыьта хоадам, коммунистически идеалех бола боккха тешам. Беррига советски нах тIаькъет парте ленински коммунистически хьажаре бахара. Бола бара къовсам лоаттабара Коммунисташи беррига къахьегамхойи ленински идеей доккхача рузкъанна кхы а шерагIа тIаберзабара мел эша хьалаш вIаштIехьдаккха даргда.

«Ленинизм — вай заман революционни байракх» яха тема Iомаяргара дIайоладургбол дешара кердача шера партийни комсомольски дешара, экономически образоване, массови пропаганда ерригача формашкара лекцеш. Цу занятешкара — Ленина — гага, уIлакхочун, К. Марксеи Ф. Энгельсеи хьехами гIулакхи тIехь хьалхьалча хьадерачун, пролетарски революцей общество социалистически хьисапе эрганиккхарен сийлахь - боккхача теоретикен стратегеи сийлахь-боккхал кхы цIаькха а хьахоккха. ЛоархIаме да беррига дунен революционни процесс дегIаяра цIаьккха а боргбоацача лоархIаме йола коммунистически идеологи хиларах тарра марксизма-ленинизма бIарча интернациональни маIан хьахоллар.

«Дахийн котдувлаши да Ленина гIулакх» яхача темана чакхдаргда дешара шу. Декхар сеца лаьтт аьлча, из латт, деза багIарапа общетеоретически дешашца цхьана коммунизма материально-технически база хьахра, социалистически общественни отношенеш эрганиккхаш тоаяра, керда тайпа саг хьалкхедара шоай къахьегама коллективаша чакхдоахача гIулакхий бе беча онгIой аннила арах ленински идеяш, парте планаш кхоачашъяра юкъарчел доацаш йола процесс хилар тарра шоай хIара дешарча балха лоархIами бехктоклами кхы а кIоаргагIа кхетабарах.

Политически школашкеи марксизма - ленинизма пардий школашкеи укх тайпара дешара курсаш могаю: «В. И. Ленина биографи», «ДегIаенача социализма Конституци», «КПСС чурчен арахьарчен политика дешаш», «Философски знаней ларда ш», «Политически экономи», «КПСС истори», «Iилман коммунизм». ХьалхагIа Iомаеш хиннача цу курсел совнагIа, укхаза юкъейоалаю керда яр — «Дуне эргадоаккхаш бола хьехам». Цу тIа хьагул а ба хьахьеккхад общественни, социалистически революцех, социализми коммунизми хьальяр ах болча марксистско - ленински хьехама маIан. Марксизм керда чакхьяча исторически хьалашка В. И. Ленина творчески дегIа мишта хийлай, коммунистически парти — керда тайпа парти хьа мишта яьй дерригаIа ха, социализм хьалъяра ленински план йовза а СССР-е на чакх мишта йоах ха а, дунен арене марксизмо-ленинизмо еш йола влияни лакхлуш, вай заманахьа эггара влиятельнегIа бола политически низ хиларах тарра дунен халкъашта юкъера коммунистически болам дегIаухаш хилар, ленински машара политика чакхйоахаш хилар бIаргаго йиш хургья деша багIарий.

Марксизма - ленинизма дукха актуальни проблемаш Iомаергья теоретически методологически семинарашка, партийно - боахама актива школашка. Укхаза коммунистий уйла тIаерзаю марксистско - ленински теоре, хIанз дуне дегIаехаре, Коммунистически парте политика оалангарча проблемай кIоарга анализ яра. Шерра Iомаергья укх тайпара актуальни темаш: «Социалистически революцеи пролетарски интернационализмаи хьакъехьа К. Маркса, Ф. Энгельса, В. И. Ленина лаьхар», «Социализми коммунизми хьалъяра хьакъехьа В. И. Ленина, КПСС-о яхар», «Социалистически демократе хьакъехьа В. И. Ленина, КПСС-о яхар». Семинарашка оидо моттиг дIалоацаргья КПСС арахьарча политика, дунен арене лоаттабеча идеологически къовсама, советски общества политически система, дунен социализма система дегIаяра проблемаш Iомаяро. ЛадувгIарий хьашташ теркал а деш цхьацайолча хана Iомае йиш я кхы йола теоретически методологически проблемаш.

Партийно - боахама активанеи кулгалдеча кадраштеи могаду партийни вахара ленински нормаш кулгалдара принципаш, партийни строительства, профсоюзашта, комсомола партийни кулгалдара, КПСС идеологически балха актуальни дешаш Iомаделга. Могаеш йола проблемаш Iомае йиш хургья иштта политинформаторий, агитколлективай кулгалхой семинарашка а, цар балха башхалон лостам теркал а деш.

Белгальъча цу проблемаш тIа деша багIараша беча балха йола керттера дешара база хила еза доагI-доагIаш дола К. Маркса, Ф. Энгельса, В. И. Ленина произведеней сборникаш, КПСС документаш, Л. И. Брежнева балхаш. Марксистско - ленински теоре актуальни проблемаш юкъарчал доацаш первоисточникаш тIара Iомаяр — коммунистически революционни мировоззренеех нхера эггара гIойленагIа бола никъ. Марксизма - ленинизма первоисточникаш тIехь - тIехьа шерагIа Iомаяр — дешара кердача шера доврхIаме башхало.

Партийно - боахама актива семинараштеи школаштеи могаду предметаш «ДегIаена социализм: теореи практикан дешаш», «КПСС экономически политика», «КПСС аграрни теории политикен», «Социалистически вахара хьисап».

Дешара керда курсаш юкъейоалаяро дикка шерью вай кадрай, халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошкарча специалистий, беррига коммунистий политически дешарца дифференцированни никъ лелабара, марксистско-ленински теори коммунизм хьалъяра практикаца органически цхьоагIо йолаш Iомаелга Iалашдара йола партийни организацей торонаш.

Кердача курсаша йиш ху-

СОВГӀАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН!

Дукха бераш дахча воанашта «Материнская слава» яха орденаши «Медаль материнства» яха медалаши кхарах дола

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

У К А З

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа СССР Лакхехьарча Совета Президиума цӀерагӀа дукха бераш дахча воанашта лойла «Материнская слава» яха орденаши «Медаль материнства» яха медалаши

ЛЕНИНСКИ РАЙОНЕ ГӀОЛЛА

Ийс бер дахча, церна кхетам беннача воанашта «Материнская слава» яха I степена орден:

Худайнатова Нина Ляльковна — № 1 йолча бера цӀен медсестрана.

Ворхӏ бер дахча, церна кхетам беннача воанашта «Материнская слава» яха III степена орден:

Фаргиева Зайдат Юсуповна — № 112 йолча берий бена прачкана.

Пхи бер дахча, церна кхетам беннача воанашта «Медаль материнства» яха II степена медаль:

Албакова Лилия Халитовнано — цӀен нанна.

Умахова Марем Махьмада — цӀен нанна.

ОКТЯБРЬСКИ РАЙОНЕ ГӀОЛЛА

Ийс бер дахча, церна кхетам беннача воанашта «Материнская слава» яха I степена орден:

Духтиева Ойнана — № 15 йолча Грозненски лаьтта доаннхача завода болхлочоа.

Тахиева Румана — цӀен нанна.

Ялх бер дахча, церна кхетам беннача воанашта «Медаль материнства» яха I степена медаль:

Абдулаева Аши Асхабовнана — цӀен нанна.

Абдурахманова Лха Абдурахмановнана — цӀен нанна.

Осмаева Албина Абдулкадыровнана — чхьаьгӀара-коньячни комбината болхлочоа.

Пхи бер дахча, церна кхетам беннача воанашта «Медаль материнства» яха II степена медаль:

Дудаева Букуна — № 23 йолча домоуправлене болхлочоа.

Кушалиева Зояна — № 13 йолча Грозненски профтехучилища болхлочоа.

Батыжева Суна Мурцалиевнана — цӀен нанна.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. ВОКОВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный.
1979 шу, 8 август.

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА ХОАМ

Нохч-ГӀалгӀай АССР гӀолла РСФСР районни (городской) халкъа судий халкъа заседателаш харжаро итогий хьакъехьа.

1979 шера 15 маерча «РСФСР районни (городской) халкъа судий халкъа заседателаш хоржаш хоржамаш дара хьакъехьарча» РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указагеи 1979 шера 31 маерча «Нохч-ГӀалгӀай АССР гӀолла РСФСР районни (городской) халкъа судий халкъа заседателаш хоржаш хоржамаш дара хана хьакъехьарча» Нохч - ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указагеи хьежжа республика территоре тӀа 1979 шера 15 июле дена 15 августага кхаччалца РСФСР районни (городской) халкъа судий халкъа заседателаш хоржаш хоржамаш хиниад.

Гражданий собранешка цар болх беча моттигашка е уж бахача моттигашка РСФСР районни (городской) халкъа судий 2850 халкъа заседатель хержав.

Хержача халкъа заседателаш юкъе болхлой колхозахой 52,7 процент, кхалнах — 34,9 процент, КПСС членаши членашкла кандидаташи — 44,3 процент ба. Беррига халкъа заседателех 62,3 процент бараш эгара хьалха хержа ба.

Халкъа заседателаш хоржилга дика вӀаштӀехьдаьккха. бокъонца РСФСР Конституцега, Нохч-ГӀалгӀай АССР Конституцега, РСФСР судоустройства хьакъехьарча Законага хьежжа РСФСР районни (городской) халкъа судий хоржамий хьакъехьарча Положене шарда тӀех чакхдаьнад.

ДЕРРИГАЧА БАЛХИЙ ЦХЬАТАРРА ТЕРКО Ю

Тха «Знаменский» совхоз ухх шера 2100 гектара тӀара на бола ялат чуэца дезаш яр. Из бехктокхаме гӀуллакх совхоза коллективо толаица чакхдоьккхад. Пхийтта дийнахьа даьлар тхо на чуийца. План 1600 йолаш пачхаьалкхенна дӀачудениад 2049 тони, хӀаьта хӀара гектара тӀара 18 центнер ньккхай, план 17,5 йолаш.

Ухх дешашка коартолаш чуэцаши, доакъар кийчдеши, силосий ялатан лаьрхӀа хьажкӀаш чуэцара кхоачам беши доахк тхо.

Коартолаш чуэцийта цхьан комплексагӀа ду оаха.

Коартолаш лелаю еррига а 12 звено цхьана къахьегаш я хьувкъам чуэцаш. Шиъ дийнахьа йистебоал 50 гектара тӀара яраш цхьарчоа хьаьлхе. Цул тӀехьагӀа хьувкъам цӀенбаь чуэцар дукха цу кхай тӀа болх беш кхы а дӀ доахкх.

Из метод дика йолга хьахьокх автомашинаш лелараи. болхлой бытовой хьашташ кхоачашдараи. ТӀахьожам лоаттабараи аьттув болашагӀа хиларо. Цул совгӀа мукъадаьннача лаьтта ший хинналха на бола ялат дӀаде йиш йолаш аха доладе а йиш хулийт.

Ала деза тха коартолаш лелараща къаьстта дика балха толамаш ухх шера доахилга. Хидриев Къурейшик звенора коартолаш чуийца дьхар ппе дийнахьа. План 110 йолаш дош денвадр хӀара гектара тӀара 140 центнер йоаккхаргъя аьнна. хӀаьта цо хьалха коартолаш 165 центнер я. Уж толамаш доахаш белгалбаьннаб Гагиева Люба, Хидриева Аминат, Аушева Нансат, Албогачиева Тоасари, Кациева Лейла, Итазова Сона, кхыбараш.

Дикъ дийнахьа чуийца яьлар Евлоев Хьажбикара доал деча звенора коартолаш а. Цул яр комсомольско-багеркхой звено я. ВӀалла тхона из хийттача беса хьийнхьай цар коартолаш. План 110 центнер йолаш комсомольцашка дош денадар 150 центнер яккха. Цар нюай декхар тӀехкхоачадир, хӀара гектара тӀара 200 центнер чу а эцаш. Къаьстта белгалбаьннаб Евлоева Лиза, Угурчиева Мадина, Аушева Лида, Сакатова Лейла, Гагиева Люба, кхыбараш.

Ухх шера пачхаьалкхенна тха дӀаувала езараш 3100 тони я. Расчеташа хьахьокх 4500 тони коартолаш дӀачулургхилар. ТӀаккха дӀадахача шерашкара декхараш дӀа а доахаш, иттлагӀча пятилетка дикъ шера план толамца кхоачашъе вӀаштӀехьдаргда тха.

Еррига дӀайийнача 600 гектара тӀара оаха лерхӀ 9000 тони коартолаш яха. Даганхоабар тхоай вӀаштӀехьдаргда ьнна хет сона. ХӀанз совхозе гӀолла юкъера лаьрхӀача 150 центнер коартолаш чуэц оаха, план 110 йолаш.

ЛаьрххӀа кийчо яьй совхоза механизатораша силосан ялатан хьажкӀаш чуэцаро. ВӀашагӀъеллой силоса хьажкӀаш хьекхара мехотряд, совхоза керттера инженер Аушия Хасолта Къамболат керте а йолаш. Отряде я 4 силос хьокха комбайн, механика Нальгиев Яеингире кулгалду технически гӀулаккхаш ду звено, директора заместитель Муталиев Махьмад бехктокхаме вола бытовой хьашташ кхоачашду звено, 20 автомашин. Оаха лаьрхӀачох 300 гектара тӀара хьажкӀаш хьекха дергда тхо ворхӀ балха дийнахьа. План 150 центнер йолаш хӀара гектара тӀара ярьа 320 центнер силос. Нна дӀаккхоачаргба цхьан шерая ах шерая зӀа доакъар ӀалашЯе.

Къаьстта теркам тӀабакхийта оалцагӀдаьнкад тхо. 550 гектара тӀара плата хьажкӀаш кужара балхаш ма хулла дикагӀа вӀаштӀехьдаьара. План 25 йолаш оаха лерхӀ хӀара гектара тӀара 30—35 центнер фуальяьха хьажкӀаш чуэ. ТӀаккха аьттув баргба план 1000 тони йолаш, дукхха совнагӀа пачхаьалкхена хьажкӀаш дӀачуэла. Из шоллагӀа хьувкъам чуэцара хьалхе тоа а яь кийча латт 8 «херсонец» яха комбайн, 8 трактор. Хьаьлха хьажкӀаш дӀаккхуьхьаш 8 «Беларусь», маркх йола трактори 16 тракторашия лелаю прицепаши хургья. Из еррига техника эше тахан а болх дӀаболабе кийча я. Сентябрь бетта хьалхарча декадах вралоала мег тхо хьажкӀаш чуэца. 20 дийнахьа йистедовла лерхӀ оаха уж чуийца.

На бола ялат чуийцача мукъадьнна лаьтта оахаш 13 трактор йоала. Оахам деча цу отрядага хьожаш а кулгалдеш а со се ва. Дергга аха езар 2200 гектар лаьтта да. ХӀанзе аьхад оаха 1000 гектар гаргга. Из болх а оасарле лакха йолаш чакхбаргболаш, механизаторий хьашташ дика кхоачашдергдолаш мероприятеш отталый оаха.

А. АУШЕВ,
Назрановски района «Знаменский» совхоза керттера агроном.

Хьайбаш лелабар — Нецки автономни округа юрта боахама керда дакъа. Дукха колхозаш доахки леладе йолаеннай. Тундре хӀанз йолаш я шоай шура а бежана дулх а.

СУРТА ТӀА: «Харп» яхача колхоза машинашца доахан детта хьалхалатта операторш Ледкова Анне (аьрдехьарьар) Талеева Екатерина.

С. ГУБСКЕ сурт.
ТАСС фотохроника.

Доазол дехьара

ТАХАН—РУМЫНЕ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА КЪАМАН ЦӀЕЙ

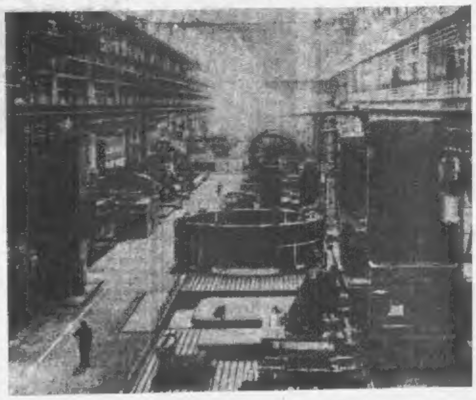

Тахан 35 шу дуз Румыне фашистски Ӏоткъама кӀалхара мукъаьнкха. Румынски халкъо СССР-ен кхыча вежарашкха долча мехкашеи масса оагӀорахьара новкъостал а деш толлие хьалъю социализм. ДӀадахача шерашка хьалъяй социалистически экономика материально-технически база. Промышлени продукце боарам 30-зза совгӀа лакхбеннаб. Шерре дегӀаенай образовани, Ӏилма, культура.

СУРТА ТӀА: эза-йоккхача машиностроене бухарестски завода турбинни цехе. Предприяте коллектив къахьегаш я «ТӀех лакхе дикал йолаш!» яхача девизагӀа, юбилея сийне тӀайийца довзийй деххараш толамо кхоачаш а деш.

Агерпресс — ТАСС сурт.

БОРЗЕШТИ-79: ЦХЬАНА КЪАХЬЕГАР—ДЕВИЗ

Къилбаседен - малхбоалехьарча Карпатий лоамий боахашка уйла румынски город Георге Георгиу-Деж дилла а городий хулаача тайпара йола йистош йоацаш я. Ӏалаьнате лоза тоадаь профсоюзий культура ЦӀан «Тротуш» яха шийттаза вӀаштӀаьрьа комфортабельни гостиницен кӀи кхайна юкхе ягӀа... Наха чубаха цӀеноаш хьалдара планах дуцаш муниципальни халкъа совета председатела Валериан Гинеца бегаш бу: «ХьажнӀашта дӀагарга долхаш латт тхо!»

Ухх тикъаь кхиъ шера уезди газета шоай краях йола хроника лоаттаеча са коллегага Стелиан Нанкануна дика дагайоагӀа цхьа улаца а йолаш хиниа кхо эзар саг нах баьха поселок. ДагайоагӀа цу хана хьалъе йолаеш хинача румынски мехкадьтта химе хьалхарча предприяте Базерштски комбината гӀишлонхой чубаьха баракаш а. Керда нах бахача микрорайонех цаӀ сона гейташ Стелиана йоах: «Хьажал Бухарестерча Балта АлбиЛ сейна вашаргӀа а!»

ХӀанз ухх сахьата 50 эзар сагага кхоачаш тӀакхийттеб Георге Георгиу-Деж баха нах. Шера эзар совгӀа керда квартира дӀалу укхаза нахи чубаха. Дерригга бераш — хӀанта цар бахача нахьа кхоалагӀа дакъа дӀа на лоацкий — Ӏалашдаьд берий бешаманшен яслешцен. Доккхалду городе баьха хилсача, гаьнашцен, знавшцен хотъьлча проспектех, кердача, уезде эгара дикагӀа лоархӀаш йолча больницах, спортивни базах. ДагадоххаргӀа ерда аз, укхаза хьахинай Румыне эгара дикагӀча гимнастика школаех цаӀ. Моттигерча гимнастически вицеера арайъвна я Монреальски Олимпиада доцю пьедестала тӀа язйна къона Надя Команечи.

Амма эгара чӀоагӀагӀа Георге Георгиу-Дежа цӀи дӀахазийтар цун индустри я. Уезда центр ше йоацашехьа, цо лу Бакэу яхача уезда промышленни продукцех ах дакъа. Социалистически организацеш хьайй йоккха гӀишлонъю трест, геттара къона химически оборудоване предприяти, швейни фабрика. Амма цу города керттера «кхозар», лулцила а йоацаш Румыне эгара йоккхагӀа ярех йола Борзештски мехкадьтта, химически комбинат я.

«Дикъ доза хий, бикъ гув, йоккха хими» — ишта кор та а болаш яр Стелиан Нанкануу лаьрьача репортажех цаӀ: город ула бикъ гувна юкъе, дикъ хий вӀашагӀкхетача. Тротуша яхаш долча царех цхьан хин вьттехьарча йиста боргӀ километр вӀаьха йола моттиг дӀалоац советскин румынскин мехкадаьтта химикаша шеррача боарайагӀа цхьан къахьега арена йола Борзештски комбината территоре. СССР хьнаре технически гӀо а деш цхьан хана укхаза хьалъоттай мехкадаьтта чакхдоала завод, хлорей каустически содан производства пах. шера 60 тони яла йиш йола мекка агара хьалхара изопреноци каучука установка. Кхо шу да Румыне цуна экспорт ю.

Веттабеннаб сох укхаза с советски вузаш йистелкха е Сумгаите, Грозне, Новокуйбышевске специализаци еш хинна производства кулгалхой, специалисташ. ХӀанз ухх сахьате Борзештски комбинатех шийх хинай румынски мехкдаьтта химиках а къонагӀа йолча центраьшта йола кадрай школа. Сона дийцар комбината СЭВ членаш долча вежарий мехкий предприятешцарча чӀоагӀлуш латтача бувзамех, къаьстта каучука производства дакъе.

Со укхаза кхаьчавар химически заводе ухх шерреъхьа духхьашхьара каптан яла езаш йолча установкана технологически испытанеш еш латтача хана. Каптана порошок — хӀанзарча хиварча химе тамашенех цаӀ — чӀоагӀа эшаш я сонай бешамапта хулача лизарашца къовсам лоаттабара. хӀаьта цунца цхьан цар хьувкъам 13—20 процент лакх а бу.

...Завода директора Гавриил Бошлора геттара дика бувц эрсий мотт: шийх хана Ленсовета цӀерагӀа Ленинградски технологически институт яьннхай цо.

— Даькъа предприятешта юкъе, — дувц цо, — СССР цхьан лелалеча гӀулакхий масштабага диллача хьалхара моттиг я тха комбинатега.

— Мишта бу оаш болх советски новкъосташца?

— Геттара дикеи бернатей. Каст-каста вӀашагӀкхет тхо са кабинете, ухх нетоле тӀа цхьан уйлаш ю де дезарий къувс. Шун специалисташца балхаш девча шерашка — хӀаьта укхаза валехье каучука заводе а хинна со церга цхьана къахьегаш — тийшаб со цар уйлаш дика а кийса а, тахане дӀадеваучунга хьежжа а еш хиларахи решенеш цар тешаме хилларий.

Коридора чу цхьан кӀаьр тӀа табличка йоалл: «Советски специалисташ». АргӀанара дешаш дувцаш бар сон директори дӀачувахьача группа кулгалхо Н. Н. Ульянов, Гипрохимпрома института директора заместитель В. В. Москогтев, цу института отдела кулгалхо химически Ӏилмай доктор Ю. А. Трегер.

Румынски новкъосташца каптана производство — вай юкъара гӀулакх яхача девизагӀа бу оаха болх, — йоах Николай Николаевич Ульянова.

...Георге Георгиу - Дежа юкъе гойтар сона «Квартал номер цаӀ». Из хьалъьяр советски проектах 50-гӀа шераш дехьалуш, цу фото ше хьахьокх вайна юкъе бувзамаш дункхача хана дена хьадоагӀаш а тайп-тайпара а хилар. Цу хьакъехьа дӀадахагӀа къамаьл хилар муниципальни халкъа совете. Совета председатела Валериан Гинеца Новокуйбышевсках дола кинижка хьахьокхаш яьлар:

— Вай цхьан леладеча гӀулакхий дика традицеш я. Новокуйбышевскерча специалисташа дакъа лаьцар мехкдьтта кхыйола завод а комбината кхайола объекташ а хьалъеча. ТӀо дир хьалхара ТЭЦ хьалъе. 70-гӀа шераш доладелча дена буваешш ххы я шерделар. ХӀаьта вай мехкацара а вошал долча кхыча мехкацара а доттагӀал чӀоагӀ а деш. Георге Георгиу-Деш цу кховненна тӀабодача новкъа шерра тӀа боахаш хиларах. хоалу 35 шу хьалха фашистски Ӏааала кӀалдара ма мукъхиича Румыне дӀадоладаьча социалистически хувцамий керттерча белгалдех цаӀ.

В. САМАШКИН,
АПН собкорр.

Бухарест.

лийтаргья кулгалдеча кадрай дешара чулоацем кӀоаргбен хьадда хилийтен. Уж Ӏомалро кулгалдеча болхлошка йиш хулийтаргья шоай идейно-политически культурни кругозор шерье, къахьегамхошта юкъе бу кхетама болх дикагӀа вӀаштӀехьбаккха, идейно - политически, къахьегама, правствени кхетам балара цхьоагӀо хулга Ӏалашде. ХӀанзарча кулгалхочо марксизм - ленинизм Ӏомаелта — тӀехь-тӀехьа чоалханегӀа хулаш дола коммунизм хьалъяра декхараш кхетамца кхоачашдара хиланза даргдоаца хьал. хало дӀадехар.

Марксизма - ленинизма университеташка, дӀанхача шерашка а санна, КПСС теорей практикаи, идеологически балха актуальни дешаш, философи, политэкономи, Ӏилмаи коммунизм, КПСС истори Ӏомадергда. хӀаьта иштта управленчески къахьегама проблемашца ювзаенна а Ӏилма - технически прогресса доал дара а курсащ Ӏомаергья. Деша багӀараштa лакхера политически образовани луш йола марксизма - ленинизма университеташ пропагандисташ, лектораш, идеологически актива кхыйола отрядаш кийчъяра йола база йолаш юс. къаьстта а юртарча партийни организацешта. Цунца цхьана айлу хьехархошта, техникумий, вузий преподавателашта, творчески интеллигенцена идейни кхетам балара даькъера цар лоархӀам.

Дешара кердача шера лоархӀамеча декхарех цаӀ — боахама механизм дӀахо эрганьккха товрах а партийни пачхьалкхени декхарех» бола КПСС ЦК соцам а хӀаьта иштта «Планировани тоалрахи боахама механизмо производства эффективности балха дикали лакхъяра еш йола воздействи чӀоагӀъярах» бола КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соцам а шерра дӀабовзийтилгеи Ӏомабелгеи Ӏалашдар. Ӏалаьмате боккха лоархӀам болаш да уж мехка дерригача политически вахара, социалистически экономика дегӀайоагӀилга сихдара, къахьегамхой хьалторо лакхьяра.

Цунца дувзаденца экономически образоване системе, партийни дешара экономически семинарашка, партийно - боахама актива школашка, марксизма - ленинизма университетий йоагӀйоагӀача отделенешка къаьстта занятеш чакхлханза ергьяц. Цу соцамий идеяш, хьадда указанеш организацино юкъеяхьа еза социально - экономически отношеней, управлени, планировани, распределени, стимулировани органьккха тоалра дешаш гӀеттадеш йола марксистско - ленински образоване системе еррига дешара курсий чулоацама.

Кулгалдеча кадрашеи халкъа боахама дерригача довкъой специалисташеи. Дукхача къахьегамхошка кӀоарга Ӏомадеш дола предмет а хинна дӀаотта еза доал дара механизм дӀахо эрганьккха тоалра проблемаши наькъаши. Уж темаш Ӏомадро гӀо дергда къахьегама коллективашка корта болаш долча гӀулакхий а партe хьаувттадеш дола декхараш кхоачашдара хьалхарча бехктокхама а. экономически дегӀахара чура кхоачамаш хьагучадахараи царех пайда эцараи къахьегамхой творчески низам оврцагӀдахара эша хьалаш хьахилийта.

Болхлошеи колхозхошеи лаьрхӀача экономически образоване системе могаю «Социализми къахьегамиъ», «Производства эффективности балха дикали лакхъю толашагӀа йола опыт». Коммунистически къахьегама школашкеи хӀанзе уж курсаш Ӏомальча дешара кхьача массови формашкеи деша багӀараштa гӀойленагӀа да керттера чулоацам «Сийлахь-йоккха почин», «Яхь мишта вӀашагӀйоллаяьр?» яха В. И. Ленин балхаш, производстве хьалхалаттарий опыта йолаш йолча программагӀа занятеш вӀаштӀехьъяхар.

Инженерно - технически болхлоша, халкъа боахама специалисташа, управлене еррига звений кулгалхоша дӀахо Ӏомаергья «Социалистически обществера инженерни къахьегам», «Кулгалхочун къахьегам», «Продукце дикала комплексни управлени яра хьалха латта опыт», «Юртбоахама производства эффективность лакхъяра хьалха латта опыт», «Бригадни подряд — боахама расчета форма» яха курсаш. Уж предметаш хӀанзле Ӏомаь яьннача моттигашка. экономически образоване системе могаю «КПСС экономически политика», «КПСС аграрни теории политикеи» яха курсаш.

Къахьегамхой экономически образоване дикал тоъал лакхьяра. иттлагӀа пятилетка чакхйоалачи юкъагӀара декхараш кхоачашдарца цун бувзам чӀоагӀбара деза дезаш дукха хӀамаш да партийни организацей.

Парте къаьстта воакхо еш дола хӀама массала хила а хиннад, хӀанз а да къонахара идейно-политически къахьегама, правственни кхетам лулга. Партийни организацеша дукха болх бу кагирхошта марксизма-ленинизма революционни хьехам балара, цар коммунистически сакхетам хьахнийтара, коммунизм хьалъе кийча, лоӀам болаш. ховш уж хилийтара социализма кхелашта хьалхара. Даьхе тоавлийтараи цун кхерамзлеиней хьалхара исторически бехктокхам хетаргбола уйла къонача ноахала дег чу йоссаяра.

Из декхар толамее кхоачашдара тоъал йоккхий торонаш йолаш да комсомольски политдешар. Партийни организацей кулгалца комсомольцийи кагирхойи политически экономически дешара мировоззренчески костам чӀоагӀбелга Ӏалашдаза. марксистско - ленински образованенира цар хьашт совдаккхаьза, знанеша, культурага тӀакхе гӀортаргболаш кхетам балашэ. «коммунизмана Ӏомалеэ» яха цӀакхга а дергдоаца ленински васет. ВЛКСМ XVIII съезде новкъоста Л. И. Брежнева хьаоттадаь декхараш кхоачашдар духьа лоаттабеча къовсаме къахьегамеи политически хьинар лакхагӀа айдайза ергьяц комсомола комитеташ.

Дешара кердача шера на ха атеистически кхетам чӀоагӀагӀа балара тӀадерзадаь хьада гӀулакхаш кийчданзеи чакхдаханзеи, дын харц уйлашца лоаттабеча къовсаме коммунистийи комсомольцийи бехктокхам лакхбанза ергьяц партийни комитеташ.

Политически экономически дешара толам балха шийи массадолча хӀаманца пропагандистех, цар теоретически методически боарамах, вахаца болх бе царна харах тийша да. Керда дӀадехарашка хьежжа политически школий семинарий кулгалхой состав дика кийчой опыти йолаш болча коммунисташца чӀоагӀъяза, кхетама балха чулоацамах цунах хьахулараштен хьалхара пропагандистий бехктокхам хадданза лакхбанза ергьяц партийни комитеташ. ТӀадилла лоархӀамегӀара партийни гӀулакх санна лархӀа боагӀа пропагандисти болх.

ХӀанзарча хьалашка, неша багӀарий образованноста, информированноста, социальни хьнарa боарам тӀатӀа лакхлуш латтача хана, пропагандиста къахьегам чоалханегӀа хул, даим къахьега е кердадараш творчески леха а. марксистско-ленински теори, парте политика даим Ӏомаара. Ӏилман лардаши партийни пропаганда хьалха хатта опыти карагзаяра шийи ха дукха йоаc езаш хул. «Идеологически. политико-кхетама болх дӀахо тоабарах» болча КПСС ЦК соцамга хьежжа КПСС обкомаша, крайкомаша, союзни республикай компартей ЦК-аша массетте партийни дешара система пропагандистийи пропагандистки семинарий кулгалхойа шин кӀирах курсаш чакхйоах уж керттерча балхах мукъа а баьхе.

Пропагандисташ курсашка кхы гӀа а кийбаро цар идейно - теоретически потенциал, методически говзал наьха санна йӀаьхи е ела, вай ханарча актуальни дешах лаьца дукхагӀа хоам бе беза. Цар программана юкъехьу марксистско-ленински теоре. КПСС политика проблемех, партийни пропаганда методиках, дешара предметий юкъмоттигерча дешаех йола лекцеш семинарски занятеш. Пропагандистий знанеш кӀоаргъяра боккхача лоархӀаме хургда курсаш йолча хана кийсдеш дола Ӏилмахошара, литература искусства деятелашара, партийни, советски болхлошара, боахамий кулгалхошара, производствехьалхалаттарашцара вӀашагӀкхетараш. Курсий балха юкъе, пропагандисташка хаддаяза хоам беча хьинаре дакъа лоацаргда партийни комитетий отраслеви отделаша.

Пропагандистий квалификаци лакхъяра из беррига болх чакхбаккхарца дувзаденна лоархӀам боккхагӀа хул политически дешара цӀенойн кабинетийи, партийни пропаганда методически центраш хиларах тарра. ЦӀенхаштта уйла тӀаяхийта йоагӀа занятеш дика санъердаме, творчески, шоашца дена багӀараша марксизм-ленинизм гӀулакхаш чакхдахара хьежам тела хьаст санна карагзаергйолаш чакхълха хӀара пропагандист Ӏомаара. Пропагандисташ педагогика, социальни психологе дакъерча знанех. балха хьинарча формах, контрпропаганда методех кхебара бизза пайда эцанза барбаш индивидуальни консультацеех. массаза болх беча семинарех.

Политически экономически образованеш дикха повнъостал де дезаш я массови информацеи пропагандай средстваш — кепайоалув, телевидени, радио. Экономикана, Ӏилмана, культурана карагӀаьнвараш масса оагӀорахьара дувцаро. къоастадe за хьатӀаккхьачача халкъа боахам дегӀабоалабара дешай. дунен халкъашта юкъерча вахара лоархӀамегӀарча событей, дунен арене лоаттабеча идеологически къовсама анализ яро новкъостал дергда деша багӀараша марксистско-ленински теори, парте политика кӀоаргга Ӏомаара.

Пропагандисташа беча балха тӀа боккхача лоархӀаме да вай ханарча актуальни дешаех, республикий, крайий, областий, городий, районий партийни организацей практически гӀулакхех царга хап-ханнахьа хоам бар. Партийни, советски, боахама кулгалхой хаддаза пропагандистца вӀашагӀбеталургбола. из цар шоай лоархӀаме декхар лоархӀаргдола, цу тайпара вӀашагӀкхетараш берригача кхетама балха эффективность лакхъяра лоархӀаме хилар кхетадергдола гӀулакх данза даргдац.

Масала, Украине. КПУ ЦК пленумо яьча решенегӀа сентябрь бетта тӀехьарча шоаттдийнахьа «Пропагандиста ди» дергда. Пропагандисташца вӀашагӀкхетаргба парте ветеранаш, пятилетка гвардейцаш, Ӏилмани художественни интеллигенце викалаш. ДикагӀа болча пропагандистий стендаши сийлен улгаши кийчдергда. Из ди партийни организацеша марксистско-ленински образоване дерригa гӀулакх вӀаштӀехьдаккхара беча балхага хьожа традиционни ди а хинна дӀаоттаргда. Цу тайпара инициатива къоабалъе а шерра дӀайоаржае а йоагӀаш я.

Пропагандистски кадрашца бу болх тоабара юкъе дикка дакъа лаца дезаш я министерстваши ведомстваши, боахама органаш. Предприятешкеи гӀишлонашкеи, колхозашка а совхозашка а учрежденешкеи дешара завеленешкеи политшколай занятеш семинараш яро. пропагандистий дешара хиланза даргдоаца хьалаш вӀаштӀехьдахаро, цар къахьегама хӀара дейна терко яро, къахьегама коллективаша планаши социалистически декхараши кхоачашдара лелама хьакъехьа хиланза ергйоаца хьада материалаш Ӏалашъяро айбергба политически экономически дешара низ.

Политически образовани вӀаштӀехьйоаккхача лоадамбоацараш дац. Дешара керда шу дӀадоладо кийчлуш дешара группаш дика вӀашагӀтехайий, массаза а занятеш ергйола помещенеш вӀаштӀехьъяьхайий а кийчъьйий я. марксизма теори караерзаш беркате болх бара хиланза дарг моа доацача хӀаманца деша багӀараш Ӏалашбаьбий бокъонца хьажа езаш я партийни организацеш.

Марксистско - ленински дешаро, коммунисташ, парте боацарий актив революционни теорех а кхеш, чӀоагӀагӀа дика влияни ю наьха вахара дерригача хьисапа, уйлаштеи оамалаштеи. гӀо ду долаш дола вӀаштӀехьдоаца гӀулакхаш юкъера дӀадахара, парте XXV съездо чурчеи арахьарчеи политика дакъе белгалдаь декхараш кхоачашдар духьа лоаттабеча къовсаме, лакхбу къахьегамхой социальни бехктокхам, айду политически къахьегамеи хьинар.

«Идеологически, политико-кхетама болх дӀахо тоабарах» болча КПСС ЦК соцамо партийни организацей, идеологически кадрай уйла тӀаерзаяй марксистско-ленински образовани овлангара дена товара, цунах хьахула дика хӀамаш дукхагӀа хилийтара. Из соцам чакхбаккхаро гӀо дергда иттлагӀча пятилетка задан кхоачашъяра, ленински юбилейна, КПСС XXVI съезда даха ма доагӀара накъадахара тӀаберзабаь наха юкъе бу беррига организаторски политически болх лакхбара.

1979 шера 12 августа арадаьннача «Правда» тӀара.

ФУД МАРХАШ КХАБАРАХ ХЬАХУР

Бусалба наьха марко доккха зе ду республикерча халкъа боахама. Дынах тешача наха укх шера мархаш лийцар юртбоахама балхаш эгтара сихделнача хана: чуэпа дезаш баьцадаараш, Iалашде дезаш доакъар, гураьа ялат дIаде кийчде дезаш лаьтташ дар.

Дувца дезаш дац марха кхоаб яхаш саго ший уналхIеношна лен долча эсназ. ХIаьта къахьегама овсарле а дунхха лохагIа хул из кхоабача наьха. Къахьтта доккха зе ду цо беций чIоагIдаланза долча цегIа. Доагача ахкан дийнахьа кьогало бер мел корзагIдаьнкха дале а, дынах тешача нанас хий лургдац цунна мала. Цул къизагIа фу хила йиш я?

Цкъа со балха волча кабинете кIаьнк вера. Цо аьлар шийга а вешийга а дашша марха лаццийтад. Мовал кхы сатоха магац тхона йоахар цо, хьайга дале юхалург, нхо сом ахча да, тхоашта тика тIара консерваш эцаргьар оаха. Аз а цу хана кабинета чу хиншача наха а сом - эшпа луш ахча делар берашта. Цу берий цIа ньнхац аз цар даьшта царна халахетар лар кхераш. Уж ишта а Iазапе летташ да.

Мархий бетта дынах тешаш болчарна юкъе дукха-дукхагIа хул ченна лазараш дола нах я. Бенъда, лиш кертс леттараша иштта лазар хиннача сагах далла везара белгало я из овл. Цу къамаьлах теша а тешаш, шоаш хIаланбу могаш боцача нахо. Марха кхабар къаьстта Iатнъ пикашта лазар долча наха.

Ды чIоагI о беш, нахага марха кхабийтар дукха моллаша, бусалба дешар дийшача наха доацар дувц. Цар йоах, лораша а могаду марха кхабар, хIана аьлча шора боагIача цхьан бетта кхаче ца бнача дегIа «пайдане» да. Из бакъдац. Лораша мара хац могаш воацача сага дегIа хьал, цун малагIа диета хила еза.

Санхетама тIехьобнса нах дына балийна кIалкара баха гIерташ, царга мархIа на кхабийтар дукха дукха къахьег Нестеровски станицерча дына культах йола законодательство дораяра йолча комиссе, коммунисташа, комсомольцаша, депутаташа, хьехархоша, еррига общественностс. Атеистически болх бечa хана оаха къаьстта теркалду бераш. Цхуваш йоагIа тIехье дынах дувцача фьялтех ца тешаш хьалхсе гIерт тхо. Исполкомо хIара депутата деккар а даь тIадожадаьд цхьанцхьан дешархочо марха кхоабargдоацаш, дынах тешаш дезалхой болча тIахьожам лоаттабелга. Дына керте латтераш юрта Совете хьа а бийха дIахайтад берашна мархе кхаба яхаш цизаш делта могийтаргдоацилга.

Марха дакъчача деношка дына байракхаш а тIаегIа машинаш араяргIонацаш РОВД отделенеца цхьана мероприятеш оттаьй. Милице участкови инспектора хоадам боллаш задании енай, шоай доалахьа машинаш йолча наьха дIа коа а ухеш, дына культах дола законодательство телкадер бехктонхаме озаргволга дIахайта. Уж таIпа байракхаш тIаегIа машинаш араяьхача водителашкара бокъонаш шин шерага кхачалца дIайоахаргйолга дIаьннад.

1976 шера марха доастача дийнахьа доккха халахетар хилар тха юрта. Накастхоев Iаьлий Руслана IовIашка ваххалца гIаракъ а менна. «Жигули» тIа дын байракх а егIа, бокъо йоацаш сихха машин хехка Алхастера IовсагIаш, велосипедаца балхара чувоагIа «Путь к коммунизму» яхача колхоза болхло Бузуртанов Джабраила Хьасан вийра.

Ше саг лоралаь воллашехь ший хур дир цо къайла вала гIерташ. Цох хIама хиланзар, Милице капитан воя. А. В. Наурбиев керте лаьттача РОВД оперативни группо хьа а леха ше даьча зуламах жоп дала оттавир из.

Накастхоев цхьа Хьасан вийна Iийна вац. Дуная ха ллалехьа тIакхевча хало ла ца могаш, цун нана а дог даьттIа елар. Шийна болча тоама кьораьъ малар бехьан доланг ялх бер дитар Накастхоева да воацаш.

ХIанз а пхьа бита тугаш бац Хьасана гаргара нах. Цу юкъе латтараша а из гIулакх хьалхьелераш а дына хьалхе латта нах бе. Цунах фу хул вайна дина хоа. Массана а оарцагI а ваьшна бита беза пхьа.

Дына дукъалара болх беча хана оаха керттера дар лерхI дынах тешача наха кхохо ду ше дIадовзийтилга. ХIаьта дIааьнначох ца кхетачоа административни бехк а бу. Иштта, цIенхаштта дIахайтад оаха чуравааьна хьувзача мурдага Тебоев Ахьмадага, ший бераш марха кхаба яхаш хьувзадойя цунна административни бехк бергболга.

Ды хьехаш болча наха дувц лаьмаз ца ду, марха ца кхоаба саг ирав долаш хургвац яхаш. Дынах тешаш бола нах кхерабу долла гIулакх ца дойя, бойча бусалба наха уж дIабохкаргбац яхаш.

Мархий бетта дына хьалха латтараша тIагIертта дувц бусалба нах дала къаьстта даькъалбаь хиларах. КIеэнга доц цу кхетамна буржуазно - националистически дохьаж. Наьха санхетам тувлабе гIерташ цар хьувзаду гIуланхаш советски наха лоаргдац.

Д. МЕЙРИЕВ.
Сунженски районе халкъа депутатий Нестеровски станичии Совета исполкома председатель.

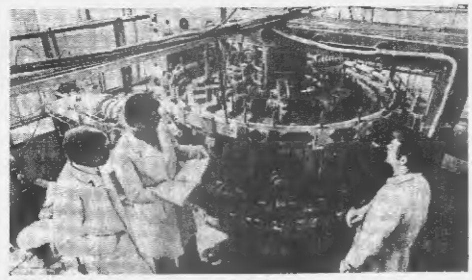

ФИЗИЧЕСКИ IИЛМА ЙОККХА ЦЕНТР

А. Ф. Иоффе цIерагIа Ленинградски физико-технически институт — СССР Iилмай Академе лоархIамегIа йолча центрех цаI я. Физика даькъе дай-мехка хьадийлла доккхий кердадараш уккхара дIадоладаьд советски Iилмахоша. Уж ба хIанз дерригача дуненна дIабайза бола академикаш А. Ф. Иоффе, И. В. Курчатов, А. П. Александров, П. Л. Капица, Л. Д. Ландау, Б. П. Константинов, кхыбараш.

Институте даьд ядерни химически физикана, металлий физикана тохкамаш, эгара хьалхара советски циклотрон болх бе йоалланйтай, плазма, лазерни техника, кристаллий физика даькъе гучадаьхараш дIаяздаьд.

Физико-технически институт — хьехархойи ученикийи массехк воахалий школа и. Хозахета алац цунах «советски физика альмаматер» аьле.

СУРТА ТIА: плазма физика лабораторе Iилман болхлой (аьрдехьара аьттехьа) Сахаров Николай, Шаховец Константин, Тюльпанов Сергей магнитни адиабатически йIоахьеш йолча «Туман-3» яхача торандальни установка тIа управлени еча термоядерни синтеза тохкамаш деш ба.

М. БЛОХИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Оаха яздаьчун легагIа

«ДIадола-м дадар, цхьабакъда...», аьнна корта а болаш «Сердало» газета тIа кепатехача. Джейрахски музей - заповедника историко - архитектурни памятникаш юхаметтоттадарай лорадаран де дезарех дувцача статьяна жоп луш Нохч - ГIалгIай АССР культура министра заместителя А. Митрофанова газети редакцига хоам бу:

«Сердало» газета тIа яь критически замечанеш тахка а Джейраксаи музее - заповедника Аьрзерча шоаний комплексе реставрационна даьча балхашка хьажа а культура министерства комиссе вIашагIъеллай.

Цу балхага хьежаш комиссено гучаьяьннад Аьрзи сана йола чоалхане объекташ юхаметтоттора ешача боараме уж балхаш ца деш хилар. Памятникашта сонахьа керт яьнц, проекта тIа болаш бола Аьрзо бода яхкъ билебац. Наькъаш дехкацу управлене билла бозаа хиша. Джейрахски чIоаери вакъ ЮкъагIа биса латт.

Уж дерриге кхоачамбоацараш укх шера дIадоахаргда. Культура министерство кийчдеш да хIанз лаьрхIа реставрационни участок вIашагIйоллара дош.

Культура министерства, республиканский краеведение музея болхлоша кхы а чIоагIагIа тIехьожам лоаттибергба памятникаш лорадарах царна реставрация прох».

АЬТТУВ БОАЛАШ

Iуйранна Серноводски юртбоахама техникума юкхе гIолла со тIехьволаш латташ мутIарах дIаетта белашна, кирнашца, вабашца лаьтта оахкаш боахна кагий нах бIарга а байна сецав со.

Телефона кабель чубилла сантар йоахкхаш бар уж. Юкхе латте со ца эцаш, чуийна къахьегаш бар кагирхой. Тоъал ха яьнхар аз цар хьаьаро цецваьнкха.

Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен университета дукхача студенташа хьинаре къахьегаш чакхйоаких шоай кхоалагIа — къахьегама семестр. ХIара шера укхазе вIашагIъекки ССО — къахьегама отрядаш. Социалистически боахама дукхача тойм-таIварча моттигашка къахьегаш дукха балхаш ду цар.

ЦIи хьача революционера Шерипов Асланбека цIи леяеш я аз юкла отряд. Цу чу воагIа 33 саг. ЦхьагIо йолаш я из тайп-тайпара долча къамех латта отопл. ДукхагIча даькъе уж ба хургбола хьехархой филологаш. Царна хургйола лор а я — из я Къилбаседа - ХIирий мединститута студентка З. Саламова. Ший повкъостий унахцIенога хьожаш лорaеш я из.

Студенташта Iалаьмате чIоагIа везаш, цар лоархIаш ва отряда комиссар Х. Магомедов. Иштта лоархIаш ва отряда командир В. Атсаламов е. Ер кхоалагIа шу да цо студентий отрядашна болх бу. Соахка из командир вола отряд яо Кареле къахьегаш. КхоалегIа шу да Х. Магомедова, А. Цамаева, С. Темирсултанова а къахьегама семестрашка болх бу.

Шя шу хьалха университет чакх а яьккха Гудермески районе хьехархо волаш ва хIанз отряда мастер вола Самбулатов Iийса. Ше студент веце а студентий отрядашка дакъа лоацаш хьавоагIа из хIара шера.

А. Шарипова цIерагIа йола ССО я Кхаляреча РСФСР «Связьстрой» треста чуйоагIача ПМК-209 къахьегаш, бувзама эша кабель Iобуллаш, бIоагIий хьалъуатталеш, вышкасаьоргаш тIадехкаш.

ПМК-ца оттадаь бригадин договор да. Цу договора тIа чIоагIдаь 126 эзар сом мах бола балхаш кхоачаще дезаш я отряд. 5-ча августе 13 эзар сома мaьха балхаш даь яьнаай отряд. Договора тIа чIоагIъаь ха хьатIаотташ цу мaьха дерриге балхаш чакхдаьха дарeда тхо, йоах студенташа. Цу гIулакхан дог тийша ба ПМК кулгалхой а. Массадолча хIаман раьза ба ССО бIухой а: вика-гIатта моттигаш, даа хIама, салаIар — массадар дика Iалашваь. Геттара дика лел салаIар.

Сунженски районерча «Ассиновский» совхосе Ачхой-Мартановски районера «Орджоникидзевский» совхосе къахьегаш йолча Алтайски краерен Омски областерен баьхача студенташца цхьана вIашагIа а беттаьш санкърдаьс сийрениш, халхапеш, спортивни гIуваш чакхйоах; моттигерча кагирхошца а вIашагIбетталу.

Отряд Iеш я Серноводскерча № 4 йолча школе. Школа директора А. Булиева дехарца студенташа товийр дешара кабинеташ, школа спорта майда.

Дика лелабу отрядо гойтара агитаце болх я. Арахец «Шериповец» яха пенгазет, «къахьегама листоваш», «молнеш», «КП», санбюллетенеш.

Керттера дар — хьинаре къахьегаш шоашта тIадилла декхар кхоачашделга. Бригадашта юкъе шерра яьнжай социалистически яхь. ДикагIа болх беш я С. Суланова бригада. ХIара денна норма цар кхоачашъю 130—150 процент. Отряда дикагIа бола бIухой лоархIаш ба С. Темирсултанов, А. Цупаев, А. Попов, Х. Атсаламов, А. Ахматов, И. Мальцагов, А. Цамаев.

Отряда бIухоша шоаи дийнахьа хьинаре къахьийга даьккха алапи машари Фонда Гагарин яха город хьалъяра Фондан дIаденнад. Укх шерара шоай беррига къахьегам отряда бIухоша В. И. Ленин ваь 110 шу дизаран цеанина эпопея йолаcина 25 шу дизаран хетабу.

Г. СУЛТАНОВ,
Серноводскерча юртбоахама техникума хьехархо.

ГРОЗНЕ МОХК АГАР

СССР Iилмай Академе «Грозный» яхача сейсмически станце тхога хоам ба бар ра самардийнакьа 13 сахьата 03 миноти яьннача хана Грозне мохк аьгай. Цун эпицентр Октябрьски районе хиннай. Лаьтта агара цкъ 4 балл хиннаб.

Центральни телевидене гIолла делкъийга хIама дуаш бола космонавташ Ляхов Владимири Рюмин Валерии хьахьенкхача чIоагIа раьза болаш доккхал деш царна бIарахьенар шоай кулгашца киийчъаь продукташ царга бIаргаяйча кхачан промышленноста Молдавски Iилматохкама института Iилмахойи Кишиневски консервни завода болхлойи. Сублимационни йокъаль уж продукташ — Iалаьмате хоза чам болаш хиларца, йоккха температура а кхыбола Iоткъам а лоалуш хиларца, ца талхаш дуккха лелае йиш йолаш хиларца белгалйоалаш я. ХIанз сублимационни йокъаль продукташ наькъа кхухь алхха космонавташа кияхьа ца Iеш иштта альпинисташа, спелеологаша, морякаша, геологаша.

СУРТА ТIА: комсомолка Т. А. Катунькина йоалл предприяте керда продукци хьахьоккхаш.

А. ГРИНЬКО сурт.
ТАСС фотохроника.

НАХАЦА IИМЕРЗА БА

Нестеровски яхача станице я сунженски районо чубоагIа № 21 йола боахама товараш дохка тика. ХIара денна цхьаццa хIама эшаш бахьне из йиза нах хул цу чу.

— Хьаж-Мурад, аз хьайгара дийхар кхоачашдаьдий Iа? — яхаш хетт пайцика пенсионерка Ванильевас.

— Кхоачашдаьд. Диван - менга, кресло - диван, кхыйола мебель сная.

— Баркал хьона.

— ХIаьта пхьегIаш ена йий Iа? — хетт цIен нанас Хамхоевас.

— Йолаш я, — жоп лу тика заведующе Х. - М. Бекова. — КIайча басаргара дIа мел йиккхар дена долаш да. ХIаьта кIай басар базе а дац.

Наьха хьашташ кхоачашдеш, шоай балха тIера болаш къахьегаш ба тика заведующи Беков Сулеймана Хьаж-Мурадi продавец Мейриев Ахьмада Султаш. Пайщикий заказаш кхоачаш ца деш цIанкха дитадац цу йоккха йоацача коллективо. Цунга хьежжа бетта, квартальни, шера планаш йиза кхоачашъю тика.

— Укх шерара план миштa кхоачашъю оаш? — яхаш хетт аз Мейриевга.

— Декабрь бутт хьатIакхоачаш шера план кхоачашъяь дала лерхI оаха. ХIаьта декабрь бетта планал совгIа болх бе дага да тхо.

Хетаргахьа, цар лерхIар кхоачаш а хургда: тика хIара бетта 20 эзар сомага дIанкхоачаш мах бу.

— ДукхагIа наха хетта йидер фу да?

— Мебель, пхьегIаш, гIишлон материалаш я. Вай станице баха нах хIара денна дукхагIа хул, кIаьта керда баха ховшачарна хиланза дагдоаца товараш да уж.

Нахаца Iимерза, царна фу эш ховш болх беш ва Беков а Мейриев а, цудухьа юртахошта уж беза а беза лоархIа а лоархI.

С. КОРАБЛИНОВ.

Редактора заместитель М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 август

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Iуйранара гимнастика.
8.55 — «Самукъане старташ».
9.40 — «Чорт дагаръе доза тхо» яха телевизионни документальни фильм.
9.55 — Бераш — фильм. «Де доагIараша раьгъош дар» яхача телевизионни художественни фильма премьера. Хьалхара серия.
11.00 — «Сох тийша да хила» яха фильм-концерт. (Киев).
Наставлянча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.55 — «Лег тIара къамаьл» яха телевизионни документальни фильм.
15.30 — Музеешка а выставкашка а гIолла. Паччахьалкхен Эрсий музей. 18-ча бIаьшера искусство: Левицкий, Боровиковский. Ленинградера передача.
16.20 — Бера дунен халкьашта юкъерча шерага. «ДоагIаIаш ма деш». Социалистически чехий фермой хоровой коллективий города Сочера. Дунен халкъашта юкъерча фестиваль хьалхьаь.
16.50 — «Объектив».
17.20 — Велоспортах бола дунен чемпионат. Нидерландера передача.
18.00 — «Могаьски комсомола гIуллакхаш».
18.30 — «ХIара сурта тIа наха ба».
18.45 — «Тхьан дунен тIа».
19.00 — Фашистски Iазапах Румыние мукъаваьлхача денга — Румынски халкъа цхьаьнни дезача денга. Румыние Социалистически Республика телевидене программа.
21.00 — «Ха».
21.30 — «Спортсмен кино 60 шу».
22.35 — «Тахан дунен тIа».
22.50 — Малем доаз Корнга Кирпина. (Румыния).

II ПРОГРАММА

17.35 — Теркам тIаболхайталлаш хьалхалеттача опыта. «Йлата хьалхьаьна йола диалог» яха документальни фильм.
17.40 — Iал хоан культура учреждени крйтара хьалхехьа (нохчий меттала).
17.50 — «Фитиль» яха киножурнал.
18.00 — «Доккхарий кхоачамаш». Нохч - ГIалгIай АССР юрта боахама министра заместителя Вавилова къамаьл (нохчий меттала).
18.30 — «Нохч - ГIалгIайчу гIалаьа». Информационни программа (эрсий а, гIалгIай а меттала).
18.50 — «Буржуазе демократеца хIилле». КхоалагIа передача.
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Локомотив» — ЦСКА. «Локомотив» яхача стадионера трансляци. Перерывал — «Бийса даьнъала хийна шуи, берашi».
20.45 — «Халькъа творчество». Телевизионни обозрени.
21.40 — «Шена английски хьоза ше саг вер» яха телевизионни художественни фильм. Хьалхара серия.

РАДИО

23 август

6.40 — Юрт: гIулакхаш а, декхараш а (гIалгIай меттала).
6.55 — Ашараш.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.25 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программа.
8.25 — Дьаьенаш дола иллеш (гIалгIай меттала).
9.40 — «Шоана, кхалнах» яха радиожурнал (гIалгIай меттала).
9.15 — Доакъараш хийдара хадданза теркам тIалоцитабе (гIалгIай меттала).
9.30 — Ден темах (эрсий меттала).
9.40 — Ашараш.
9.45 — Боалхой уча. ХIама хоадара а лорадара а тьаккъехьа дола къамаьл (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программех хаоттамаш бола хоамаш (эрсий меттала).
14.00 — Светлов. «ЦIа тоаччо» яха симфонически поэма (эрсий меттала).
16.20 — Дего къахараш (нохчий меттала).
16.40 — «Микрофонаца Грозне гIолла» (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

Хоттамаш

Тахан республике гIоллен Грозне кIезиг - дукха морхаш а болаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 28—33. Грозне 31—33 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана хуналуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, тайп-тайпарча сагIоцашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура буйсана 13—18, дийнахьа 25—30 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

Хьамсара кагий нахи мехкарийи!

Х. Нурадилова цIерагIча Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен драматически театро дIахойт театра гIалгIай труппа актерсии составе кхы тIа а юха кагирхой дIачуэцаш хилар.

ДIачуэц юкъера образовани йола кагий нахи мехкарийи. 1—2 шера театре болх баьчул тIехьагIа къона артисташ конкурс а йоацаш мехка театральни вузашка деша хьожабергба.

Цу хьакъехьа хатта хIама долче хатта мегаргда Х. Нурадилова цIерагIча театре 1 сентябре дена хIара денна 9 сахьат даьлча дена 18 сахьат даллалца йолча хана.

Телефонаш: 2-15-79, 2-55-32, 2-17-86.

ДЕША ДIАЭЦ

№ 4 йолча юкъерча профессионально-техническа училище 1979 — 1980 дешара шера дешархой деша дIачуэцилга

ДIАХОЙТ

укх специальностех:

8 класе чакхъьяьккхараштa:

1. **Бурильщика гIонча.**
2. **Автомобиля ремонт ю слесарь.**
3. **Электрогазосварщик.**
4. **Электромонтер.**
5. **Химически анализа лаборант.**

Дешара ха—3 шу.

Училище чакхъяьккхараштa дIалу юкъера образовани яххарах дола диплом, 3—4 разрядагIа квалификаци а лу.

ТIехдика дешаш училище чакхъяьккхараш вузашкеи военни училищешкеи деша хьожабу.

10 класе чакхъьяьккхараштa:

1. **Бурильщика гIоьча.**
2. **ГIишлонхо-отделочник:** штукатур, маляр, плиточник.

Дешара ха—1 шу.

Училище чакхъяьккхачул тIехьагIа 3—4—5 разрядагIа квалификаци лу.

ТIехдика дешаш чакхбаьннараш льготни условеш вузе деша хьожабу.

Деша воагIачо хьачудала деза документаш:

1. **Дешархочуни дай-ноаной заявлени.**
2. **Образованех дола тешал.**
3. **Вагь ха тIайола тешал (16 шу даьннарашта — паспорт).**
4. **Вахача моттигера справка.**
5. **Школера характеристика.**
6. **Автобиографи.**
7. **3х4 размер йолаш ялх фотокарточка.**

Медицински комиссегIа чакхвоал училища енача направленех.

Медкомиссех чакхваьннар экзаменаш йоацаш училище деша дIачуэц.

Училища адрес: г. Грозный, 364029, 12 участок СГПТУ-4. Автобусаш №№ 13, 24, 25, трамвай № 5. «12 участок» яхача уж соцача кхаччалца.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

№ 10 йолча Грозненски техническа училища ДIАКХАЙКАДУ

1979—1980 дешара шера дешархой дIачуэцаш хилар УКХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕХ:

1. **Электросварщикаш кулг-кара болх бераш.**
Дешара ха 1 шу. Образовани 10 класс. Стипенди 76 сом.
Образовани 8 класс. Дешара ха 2 шу.
2. **Центральни отопленена, хини газен сеташта монтаж ю слесараш, газосварочни балхаш де а хоаш.**
Дешара ха 1 шу. Образовани 10 класс. Стипенди 76 сом.
Образовани 8 класс. Дешара ха 2 шу.
3. **Слесараш-вентиляционникаш.**
Дешара ха 1 шу. Образовани 10 класс. Стипенди 76 сом.
Образовани 8 класс. Дешара ха 2 шу.
4. **Изолировщикаш.**
Дешара ха 1 шу. Образовани 10 класс. Стипенди 76 сом.
5. **Каменщикаш.**
Дешара ха 1 шу. Образовани 8—10 класс.
6. **Юрташка гIишлош хьалъю мастераш.**
Дешара ха 1 шу. Образовани 10 класс. Стипенди 30 сом.
7. **Архитектурно-гIишлон профилагIа бола конструкторaш-чертежникаш.**
Дешара ха 1,5 шу. Образовани 10 класс. Стипенди 30 сом.

ДЕША ВОАГIАЧОА ЭША ДОКУМЕНТАШ

Заявлени.
Дийша хилара хьакъехьа дола документ.
Вахача моттигера справка.
3х4 размер йола 4 фотокарточка.
Ваьча хенах дола тешал е паспорт.
Военни билет е пропиской тешал.
№ 286 йолча формагIа йола медицински справка.

Училище шин шера деша дIачуйийцараш тIадузхача баракъанца, буача кхачанца паччахьалкхен чотах Iалашбу, городскойи пригородни транспортаца лела льготаш тел. Производстве дешархочо даьккхачох 50 процент училища шийгара дIател.

Эшаш бараштa общежите моттиг лу е бетта 5 сом боарам болаш квартплата тел.

Юкъерен 8 шерен образовани а йолаш профтехучилища тIехдика дешаш чакх а яьккха специальностах производстве болх беш бараш вузашкеи техникумашкеи заочнои сабрийнеи шоайчоа тарарча специальностагIа деша конкурс йоацаш дIачуийбу.

ТIехдика дешаш училище чакхъяьккха дешархой индустриально-педагогически техникумашкеи профтехобразоване институташкеи деша хьежабу.

Училища адрес: г. Грозный, 364007, Заводской район, улица Социалистическая, 40, ТУ-10. Телефон 2-64-03. Трамвайш: 2, 5, 8 «Двухэтажни» яхача уж сонача кхаччалца.

● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ

МОГАР ДАЬ ДАЛАРЕ...

Павлодарерча «Тракторца» ловзаш вай футболисташа яьккхача коталоно дос айдаь дукхха-дукхагIа бола вай футбол езараш гулбенлабар самардийнахьа Кемеровера «Кузбассаца» С. Орджоникидзе цIерагIча стадиона тIа «Тереко» чакхъяьккхача 28-ча туре. Цхьабакъда, из ловзар «Терек» алаш чакхдаьлар. Иштта а дика довцаш дола «Терека» гIулакхаш цу матчо кхы а чIоагIагIа толхадир. Ший 25 очкоца кхы а цхьан лагIан Iолохъелар вай команда. ХIанз из я ялхайтталагIча моттиге.

ТIеххьара лайзача диъ ловзаре 2 очко мара яьккхаяц «Тереко». ХIаьта хIена юкъера шин ловзар хьоашалгIа яха ловза езаш я из: 28-ча августе Одессерча СКА-ца, 30-ча августе Кишиневерча «Нистраца». Вайна ма харра, хьошалгIа ловза халагIа ма дий.

ХIаьта из матч дIа миштa яхар? Хьалхарча тайме вай а хьаьший а коанаIараштa кхерам тIаотташ нийслора. Цхьабакъда, аьттув хьаьший баьлар. ТкъаьIа нийслагIча минуте «Кузбасса» цIи хеза волча нападающе Раздаев Витале угловойна гаьна йоацача цачара хьатехха штрафной бургац вай коанаIарашка чуяьлар. Табло тIа сийрдаьнна дIаеттар хьаьший кот боалаш хилара тешалду 1:0 яха счет. Цул тIехьагIа а хьаьший а фусамдай а нийсъелар бургацаш чутоха йиш йола моттигаш, бакъда, цхьане а кхы аьттув ца боалаш чакхъяьлар хьалхара тайм.

Аля доагIа, хьалхарча тайме, вай футболисташ къаьстта Джунидов Шарпуди мела ловзаш хилар.

ШоллагIча тайме фусамдаьша хийцар шийтта футболист Ряузов Владимира меттел араваьлар Деннев Альви, хIаьта Джунидов Шарпудина моттиг дIалаьцар Чирва Борисa. Цу хувцамашеи ковзаца кулгалхоша яьча усталовкаехи хила дезаш дар хилар: шоллагIча тайма хьалхара иттех минут «Терек» Iалаьмате дика ловзаш яр. Цудухьа, шоллагIа тайм дIайолаеннa йиъ минут ялале хьа Терешин Вячеслава «Кузбасса» коанаIарашка бургац чу а теха, нийсхо оттайир. Из нийсхо оттаьчул тIехьагIа массехк минута дийна лийзар «Терек». Цхьабакъда, дукха ха ялалехьа юха а мелбелар вай футболисташ. Цудухьа матча 78-ча минуте вай голкипера Балахнин Александра кхы цхьаьккха бургац хьаьккха йийзар сецна чура. Иштта 2:1 счет йолаш яйнар «Терек» цу ловзаре.

Лоаццa аьлча, хьаьший дикагIа лайзар, цудухьа цар тоталo а яьккхар. Уж гроза гIа бар, ловзара сурт а цар хозагIа дар.

Вож ловзараш иштта чакхдаьлар: «Алга» — «Спартак» (Н.-Ф.) — 0:1, «Памир» — «Карпаты» — 0:0, «Колхозчи» — СКА (Орд.) — 2:1, «Торпедо» — «Нистру» — 0:1, «Металлист» — «Факел» — 2:1, «Таврия» — «Шинник» — 2:0, «Металлург» — «Динамо» (Лд) — 1:2, «Днепр» — «Жальгирис» — 1:2, «Спартак» (Нл.) — «Звезда» — 2:0, «Кубань» — «Уралмаш» — 2:1, «Спартак» (Орд.) — «Трактор» — 1:0.

Бек АБАДИЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделяш: партийни вахара — 9-24-04; промышленностех транспортех — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05227. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5107.